

ВІСНИК ДЕСЕРТ

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спілень - політичний міжнарод

ЗМІСТ

Свято Героїв	1
Д-р Михайло Кушнір — Наші позиції	2
Максим Орлик — Суспільність і одиниця	8
Микола Щербак — Герої (поезія)	11
В. С-ко — Струхлявіла, антинародня система	12
Юрій Тис-Крохмалюк — Чи буде третя світова війна?	16
I. Карпович-Дубиняк — На тлі В'єтнамської війни	20
Іван Базарко — 25-ліття Українського Конгресового Ко- мітету Америки	23
Літописець — Безкомпромісова боротьба з ворогами	26
В. Левенець — Громада вже сказала своє слово	27
М. Стиранка — Проблема національно-визвольних рухів уsovets'kій історіографії	30
X Крайова конференція ЛВУ	32
Сатира і гумор	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖКОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25- ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої куль- тури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свя- то УПА), стор. 32	0.25
Е. Маланюк: Остання весна — (поезії) стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
І сторія Русів, стор. 346	3.00	С. Збаразький: Круті, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та йо- го доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (тра- гедія на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська уго- да, стор. 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Острoverха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну україн- ську історіографію, стор. 87	1.50	М. Острoverха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
А. Кияжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	М. Острoverха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) стор. 288	3.75	О. Вабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічній боротьбі стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та ви- никнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старницька-Черніхівська: Останній сніп, стор. 44	0.50	Хосе Орtega: Вунт мас	2.00
Л. Старницька-Черніхівська: Іван Мазепа, стор. 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславізм в советській істо- ріографії і політиці, стор. 37	0.25		
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Лихович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Лихович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

РЕДАКЦІИНА

СВЯТО ГЕРОЇВ

У день Свята Героїв встають перед нами постаті лицарів і мучеників Великої Ідеї.

Тих, що життям своїм заплатили за свою віру в неї.

Тих, що найдорожчим скарбом засвідчили відданість батьківщині.

Тих, що власним чином крові і праці, гарячого патріотизму і виконання обов'язку, умінням — для одних слухатись, для інших наказувати, а обом і разом користися вищим наказам нації, — розпочали нову добу в історії України.

Тих, що створили спільним чином свого життя легенду нації — легенду збройної боротьби її за своє право жити вільною і державно-незалежною.

Тих, що заслужили собі право на те, щоб стати незабутніми в історії України, що зв'язали її величне микуле зі світлим майбутнім і переказали нам, живим та прийдешнім поколінням, великий заповіт: національної помсти та недовершеного чину.

Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Кров'ю чужою і своєю. Вороюю і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, — всього того, що нація і свідомо, і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її завжди теплим буде в душі нації, завжди відіграватиме роль непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про пескінчене і кличе до продовження розпочатого.

Свято Героїв зв'язується з дорогими, незабутніми образами тих, що дали нам право його святкувати, підібно до того, як велична мелодія нашого гімуна, що в цей день видається особливо урочистою, а слова зобов'язуючими, — зливається з передсмертними стогнаннями тих, чий дух тоді тільки повірить у ширість і новажкість нашого святкування, коли ми не словами-співами, а ділами докажемо нашу моральну вартість бути достойними Свята.

Хай же в цей день ми глибше, як коли, відчуємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів!

Хай же цьогорічне Свято Героїв навчить нас ще більше шанувати пам'ять полігличів і ще дбайлівіше пле-

кати традиції боротьби за українську державність, такі чисті й проречисті, такі ушляхетніючі, бо їй оправдані і скроплені святою кров'ю найкращих синів нації.

А найголовнішою з тих традицій буде: пам'ятати про неминучість відновлення боротьби під тими гаслами, що після одушевлялися герої визвольної боротьби, починаючи від 1917 року.

Українські мечі можуть перекуватися на рала тільки тоді, коли гасло — Незалежна Українська Держава — перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужиткувати рідну землю з її нечисленними багатствами не для потреб ненаситного москаля чи скріплення інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу.

Отже: не забуваймо про меч; учімося міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про підкінливлення нації моральними елементами її буття — творчою любов'ю до батьківщини, стороною до ворога та помстою за кривди, ним заподіяні, в симбозі яких знайдемо вірний шлях до звільнення і програму для будівництва!

Великий чин наших лицарів вчить вірності ідеалам і вміння підпорядковуватися. Тільки вірність і згуртованість творять передумови успіху національної боротьби.

Навколо гасла „Українська Незалежна Держава“ об'єдналися всі справді активні сили нації в боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитися світлі постаті полігличів, тільки на цьому ґрунті могла зродитися нова легенда дальшої нашої боротьби, що живе невмирущо в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Вірність є основою не лише родинного життя. Вірність ідеям з підставою внутрішньої сили ширших громадських об'єднань, до національного відночно.

Наша вірність тим ідеям, за які голови поклали незабутні лицарі збройної боротьби за українську державність — буде найкращою пошаною до світлої пам'яті їх, до великого чину їхнього життя і, нарешті, до розуміння глибокого змісту тієї думки, що лягла в основу Свята Героїв,

Д-р Михайло Кушнір

НАШІ ПОЗИЦІЇ*)

Для Москви, яка накинула народам неволю, щораз важливішою стає справа внутрішньобльокових пов'язань. Москва загарбала велетенські простори і не хоче їх втратити. Коли настала „десталінізація”, виявилось, що довгі роки володіння не приєднали Москві людей, а навпаки — засіяли до неї смертельну ненависть. Від цієї ненависті тріщить советська будівля, але Москва ще почуває себе досить сильною, щоб її тримати, хоча вона настільки слаба, що розуміє конечність платити „відчіпне”. „Лібералізація” політичного руху є спробою перекупити ненависть. Поступки можуть піти далі, до певної межі й під певною умовою: Україна мусить залишитися провінцією Москви. Москва міркує, що позірність якоєві свободи є ціною, яка заспокоїть українське суспільство.

Засаднича проблема всіх цих справ засновується на тому, що цього Україні не вистачає, бо Україна змагає до повного визволення. Тому стільки років ставила вона опір окупантам, тому ми залишилися на еміграції, щоб такої позірності свободи не вистачало. І не дай Боже, щоб хтось із нас насмілився словом або поведінкою виявити згоду на будь-яку позірність свободи. Інтелектуально ця проблема виглядає так:

Еміграція, будучи з Краєм абсолютною єдністю, має інше завдання, ніж те, яке має Край. Народ є один, але завдання різні. Йдеться про те, щоб Край робив своє, а еміграція — своє. Тим часом деякі еміграційні інтелігенти намагаються робити те, що робить Край, і перестають робити те, що є обов'язком кожного емігранта. В Краю відкрилися малі щіlinи, і люди втискаються в ті щіlinи, щоб їх поширити.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

Кожна здобич є тут кроком до перемоги. Це завжди мінімальний круг, бо на більший покищо немає можливості. Але еміграцію зобов'язує максималізм.

Те, що для людини в Краю є вже цінним досягненням, те в дії емігранта є капітуляцією і шкодою. Коли б ти був у Краю, твоїм завданням було б поширювати щіlinи до розмірів вилому, але коли ти на еміграції твоїм завданням є вказувати і кричати, що всі щіlinи і виломи, разом підсумовані, є нічим супроти того, що мусить прийти. Край давав собі раду і довів стосунки до теперішнього стану, що його вважає, зрештою, переходовим станом. І тепер з'являються „помічники” з еміграції. Вони поспішають включатися у „відлігу”. Вони не розуміють, що в Краю люди самі дадуть собі раду в цій ділянці, але несвоєчасна дбайливість деяких емігрантів може розбити капітал, яким є для Краю еміграція.

І тому, коли гурт еміграційних політичних мінімалістів, що прикривають себе ширмою ОУНз і прихильників визвольної боротьби, — посилаючись на цілий ряд політичних реалітів, хочуть бачити в московській окупації України дальшу форму розвитку української державности, державні рами, які заповнить змістом еволюція системи, коли вони хочуть бачити в тактичних маневрах окупанта структуральну еволюцію, а в скаліченій окупантом духовості вияви здорового духового життя, то ця група, очевидчаки, синхронізує свої намагання з намаганнями окупанта і розбиває капітал, яким є для Краю еміграція.

Ці політичні мінімалісти з-під стягу ОУНз, ЗП УГВР чи прихильників визвольної боротьби — розбивають капітал, яким є для Краю еміграція, коли вони славлять реалітети „сучасної України”, коли піддержують акцію комуністичної інфільтрації, що просувається шляхом т. зв. культурного обміну, коли захищають большевицьку „культурну експансію” за кордоном, коли посилають своїх зв'язкових на обиди в режимовому представництві, коли за-

*) Ця стаття є залінченням двох попередніх статей: „Край і еміграція” і „Держава і суспільство в ССРР”.

прошують кагебістів із доповідями про Україну, коли вітають, приймають у себе і цілються з висланцями окупантського режиму.

Вони розбивають капітал, яким є для Краю еміграція, коли пхають маси емігрантів на шлях „націонал-комунізму”, коли вмовляють, що не кожний комуніст є для нас конче ворогом, коли піднимують на Заході цинічний обман Кремлю, що Москва не окупувала України, а подарувала нам „нашу державу — УССР”, тільки трохи не з таким режимом, як би нам хотілося.

Вони розбивають капітал, яким є для Краю еміграція, коли публікують декларації, в яких стверджують свій відхід від визвольно-революційних позицій, що їх боронити наказав їм революційний Уряд України, і визнають УССР — українською державою. Вони розбивають цей капітал, коли закликають уряди вільного світу нав'язувати дипломатичні стосунки з „українською державою — УССР”. Вони розбивають цей капітал, коли намагаються послати спротив еміграції, коли горлають про „досягнення” советського режиму в „нашій” УССР, про „еволюцію” того режиму, про „неактуальність” національної революції і про „патріотизм” наших яничарів; коли високо несуть корогви з написами: „сучасна — самостійна — соборна”, щоб за ними повести обдурену масу емігрантів на шлях „реальної” політики, на шлях колаборації з „нашою державою — УССР”.

Бо з ким ця група інтелігентів веде дискурс: з народом чи з його поневолювачем? На жаль, не з народом, а з окупантами. Режим, його люди і преса — це те саме явище, яке нічого спільногого не має з народом. По одному боці режим, його прибудівки й люди режиму та преса, а по другому — Україна.

А народ бажає тільки того, щоб комунізм, чи пак москаль, забрався з України. З сорока трирічної мовчанки виникає тепер, при першій нагоді, подивугідне явище: зціленого, однорідного народу, який не є переможений накинутою ідеологією і прямує до своїх цілей. Ні для кого не є тасмницею, що режим у великому клопоті, що він не може дати собі ради з ситуацією і тому перекуплює суспільство деякими поступками. А комуністична верхівка пережи-

ває кризу віри в успішність устрою. Це — психологічна криза.

Ніколи Москва не проголошувала таких гарних декларацій, як саме тепер. Ніколи описи успішності комуністичної системи не мали в собі стільки „тепла”, як саме тепер. Пишуть, декларують і дивляться на обличчя: Краю? — холодна, неприхована погорда; еміграції? — обличчя деяких емігрантів втрачають натугу суворости! Так, втрачають, на жаль і на шкоду визвольній справі, натугу суворости обличчя тих емігрантів, що раз-у-раз відкривають нові „досягнення” советського режиму в Україні, що почали проповідувати нову політику „реалітетів”, що запрошують режимових ватажків, що прагнуть контактів і цілються з вислужниками режиму. Всі вони втрачають натугу суворости. А нічого так у цій хвилині людям режиму не потрібно, як успіху. Хоча б невеличкого, хоча б найменшого. Щоб тільки щось вдалося.

В такий час всяка підмінка думки є катастрофою, в такий час кожне видвигання псевдо-реалітетів, кожний вияв політичного мінімалізму і капітулянтства, кожна спроба говорити з режимом, кожна довільність, кожне ламання національної дисципліни є небезпекою і поважною шкодою для української визвольної дії.

І тому на цьому стапі боротьби, на якому опинились і Край і еміграція — може допомогти нам тільки велике напруження волі і думки. Це дозволить нам зрозуміти і ситуацію, на тлі якої розгортається наша боротьба, і вибір правильних засобів боротьби. Це допоможе нам, до деякої міри, протиставитися інфільтрації ворога, яка виявляється в намаганні поглибити і поширити щілини в еміграційному суспільстві, що їх робить непередумана політична дія „реалітетів” і безвідповідальне тяжіння до контактів з режимом.

А коли говоримо про теперішній етап боротьби, на якому опинились і Край і еміграція, то виринає запитання: А які вигляди на успіх має боротьба Краю й еміграції саме тепер, на тлі міжнародної політичної ситуації?

**

Рік 1964-65 став роком пожавленої дипломатичної діяльності на Заході, діяльності, що має врешті довести до закінчення „холодної

війни". Щоправда, не передбачається скорого її кінця, але після підписання атомового договору покладається великі надії на зміну атмосфери ведення переговорів із Советським Союзом. Ця атмосфера, донедавна морозяна, де-що потепліла; льодова стіна, що ділить обидва табори, здається тане в сонці усмішок і приязних жестів, у культурному обміні й демонстраціях доброї волі, з проведеним безпосередньо телефонної лінії між Москвою і Вашингтоном. У теплішому кліматі може зацвісти, на думку західних державних мужів, не зважаючи на події в Азії, що їх все ще намагаються вважати за події перехідного характеру — квола рослина миру. Голови урядів і дипломатичні штаби не занедбують нічого, щоб використати цю неочікувано сприятливу коньюнктуру.

Щоб зрозуміти істоту дипломатичної гри, що саме розгортається, треба здати собі справу з того, чим є холодна війна. Вона засновується на здобуванні кожною зі сторін баз, союзників, стратегічних сирівців, на перегонах у смертоносних винаходах і перегонах у зброянні. Її найяскравішим виявом є т. зв. психологічна війна, що намагається послабити противника шляхом пропаганди і диверсії. Її конвенціональна засада — втриматися від ужиття зброї; але ця засада була порушена лъокальними війнами в Греції, Індо-Китаї, Кореї, Конго, В'єтнамі і т. д.

Треба прийняти, що перевага в психологічній війні належить Москві: советські агенти, під різними виглядами, мають деяку свободу діяння на Заході, тоді як Захід може проникати зализну завісу майже виключно хвилями радіової пропаганди. Але перевага в ділянці здобування і закріplювання союзників належить ЗДА: американська допомога поставила на ноги Західню Європу і покищо досить успішно діє в Азії. Національна економіка ЗДА не відчула навіть багатобільйонової допомоги для закордону, тоді як конечність обмеженої допомоги комуністичному Китаєві, Кубі, Арабії й іншим — дошкульно обтяжила советську економіку.

Технічну перевагу в ділянці узброєння втримують дотепер, здається, ЗДА, натомість советський бльок розпоряджас величезними людьми резервами, що дозволяють йому виставити багатомільйонові армії. Перевагу в маши-

нах і знарядді нищення рівноважать людські маси; обидві сторони ведуть холодну війну „з позиції силі". А втім, різниця господарських потенціалів спричиняється до того, що роля арсеналу вільного світу зовсім не тяжить Америці, тоді як Советський Союз неспроможний отримати темпу зброєння без поважного захисту його національної економіки.

Москва, опанувавши половину Європи, здобула стратегічні бази, що загрожують решті континенту, а опанувавши Кубу, здобула базу, що загрожує безпосередньо ЗДА; Мао Тсе-тунг, опанувавши Китай, загрожує узбережжям Тихого океану і південної Азії. Захитану таким чином рівновагу сил тільки з трудом втримують американські війська в Західній Європі і американські воєнні бази, що перстенем оточують периферію советського бльоку. Даліші підбої в Азії віддали б у руки комуністів велетенську континентальну базу, яка самим натиском свого простору пересудила б долю Європи. Тому таким важливим завданням для ЗДА є втримати В'єтнам. Ці самі наслідки мало б включення об'єднаної Німеччини в советську систему.

Важко не доглянути, що властиві цілі холодної війни засновуються на підготові кожним із противників догідних вихідних позицій на випадок воєнного конфлікту. В її основі лежала досі засада, що стан тимчасовости, який характеризує повоєнний світ, не дається втримати до кінця і що він скоріше чи пізніше мусить довести до зудару.

Ця засада була, як видається, обосторонньою. Істота холодної війни полягала в громадженні сил і засобів. Таке громадження коштом високих деколи жертв не мало б сенсу, коли б не передбачувано їх ужиття. Загроза війни висіла і висить постійно над світом впродовж дев'ятьнадцятьох років, зростаючи в міру зростання агресивності советської політики. Не одна подія в світі впродовж цих років, починаючи від постання Комінформу в 1947 році, а на справі В'єтнаму кінчаючи, приховувала й приховує в собі зародки світової пожежі. Холодна війна в цьому періоді була приграванням до подій, окреслюваних Клявзевіцом, як ведення війни іншими засобами.

Коли ще не дійшло до війни, то це треба присати психозі страху, яку в західному світі

викликали поступи в ділянці продукції зброї масового нищення. В громадській думці Заходу пробивало собі шлях переконання, що термоядрова зброя позбавила війну всякої політичної придатності, що війна в сучасних умовинах була б божевіллям, якого політика мусить виректися назавжди. Сучасна війна — це знищення цивілізації, а може навіть людського роду. „Це ясно, — заявив лорд Расел на конференції атомових фізиків у Лондоні, — що термоядрова війна не принесла б перемоги жадній зі сторін і не була б шляхом створення світу, якого прагнуть комуністи чи їхні противники. Існує правдоподібність, що вона створила б плянету, позбавлену органічного життя, за виїмком може деяких мохів і грибів”. Отже, коли збройний конфлікт немислимий, холодна війна втрачає сенс і мусить бути припинена. „Немає іншої альтернативи, як тільки мир,” — сказав сім років тому президент Айзенгауер, і дослівно це саме заявив три роки тому президент Кеннеді. Клявзевіц і його теорія стали анахронізмом.

Чи Москва поділяє це переконання Заходу щодо конечності виректися війни як знаряддя політики?

Згідно з офіційною советською тезою світова війна, всупереч твердженням „капіталістів”, не була б загладою цивілізації, а була б тільки кінцем капіталізму. Комунізм — незнищений, прийняття тези, що він міг би бути, нарівні з капіталізмом, зметений зі світу водневими бомбами, перечило б засадам доктрини.

Чи це тільки пропагандивна фраза, обчислена на піднесення духа советських мас? Здається, що за фразою криються деякі реальні передумови. Московські провідники, мабуть, вірять, що, на випадок вибуху війни, натиск громадської думки і страх перед відплатою унеможливить західному таборові вжити термоядрової зброї. І саме до цього прямує советська політика, яка незмінно домагається заборони вживати цю зброю і знищення її запасів. У війні, веденій з допомогою конвенціональної зброї, чинник людської маси привернув би своє значення.

Советський учений Топчев протиставився на згаданій конференції тезі лорда Расела, що в майбутній війні застосування термоядрової зброї було б неминучим. На його погляд, існує тільки побоювання, що така зброя могла б бу-

ти вжита; переконання у невідхильності водневої війни „позбавляло б значення боротьбу народів за міждержавний договір, що забороняв би вживання зброї масового нищення”. Важко вважати нонсенсом цю советську спекуляцію.

Ідея зречення раз назавжди війни так чи інакше чужа комуністичній публіцистиці і советським вождям. Навіщо ж вони мали б зрікатися війни, коли вона могла б тільки приспівати крах капіталізму? А втім, війна їм не потрібна доти, поки вони бачать перед собою можливості мирної пенетрації західного світу. Що більше, війна була б незвичайно ризиковною справою у теперішній ситуації Советського Союзу. Бо за бомбастичною фасадою советської мирної пропаганди приховуються інші мотиви, ніж страх перед розторочувальною силою водневих бомб; ці мотиви треба шукати в советських внутрішніх труднощах.

Брежнєв, Коснігін і їхня кліка не сидять надто твердо в сідлі влади і не потрапили опанувати тяжкої економічної ситуації імперії. Советське рільництво не задовольняє потреб зростаючого населення, збросіння не дозволяє збільшувати продукцію легкого промислу. 175 советських дивізій — дошкульний тягар для економіки імперії. Але апетити мас, приневолюваних впродовж довгих літ до жертв в ім'я комунізму — підсилено обіцянками першого періоду посталінського володіння, що заповідали еру достатку за два-три роки. Наворт до давньої суровості життя неможливий, а піднесення все ще дуже низького життєвого рівня населення припинило б збросіння і засяг допомоги для ненаситних союзників. Вихід із дилеми, перед якою стоїть Кремль, вимагає виграти на часі і таким чином перетривати важкий період. Москві потрібне перемир'я у холодній війні, що полягає передусім в обмеженні збросіння.

Західні потуги прагнути миру, Советський Союз — перемир'я. Мировий договір може змінювати кордони держав і сфери впливів, перемир'я закладає звичайно втримання противників на здобутих позиціях. Отже, вихідні підстави переговорів різні, а з цих різниць виникає розбіжність змагань обох сторін.

Західня сторона хоче миру на умовах, що запевняють її мінімум безпеки, і бачить їх у включені об'єднаної Німеччини в свою полі-

тичну орбіту. Ця концепція не охоплює цілості проблеми, не бере до уваги співзалежності німецької проблеми і проблем держав Середньої і Східної Європи, але Захід був би ладен пристати на цю досить сумнівну гарантію безпеки. Але й ця навіть гарантія спротивлялася б нормальним зasadам перемир'я: вона віддавала б у руки одної зі сторін нову, не здобуту ще, але стратегічно важливу позицію. Не треба, отже, дивуватись, що західні пропозиції не задовольняють Москви; адже вона не програла ще холодної війни. Перимир'я у розумінні Москви мусіло б спиратися на визнанні „статус кво”, акцептації теперішніх демаркаційних ліній і відсуненні розгривки за інші позиції на ближче не окреслене майбутнє. Тому Москва хоче втримати теперішній поділ Німеччини, погоджуючись на її об'єднання тільки під умовою нейтралізації.

Західня дипломатія, приписуючи советським провідникам свої власні прагнення, виявляла незвичайну помисливість у представлуванні проектів, що мали дати Советському Союзові гарантії безпеки. На конференції в Женеві пропоновано їм договір, що охоплював ЗДА, Велику Британію, Францію, Німеччину і Советський Союз, спертий на зобов'язанні солідарної оборони кожного з учасників проти нападу з будь-чиеї сторони; коли ця пропозиція не знайшла признання Москви, її доповнено проєктом створення здемілітаризованої смуги між Східною і Західною Європою; висувано, врешті, проєкти взаємної контролі збросин у різних видах. Але Москва відкинула всі ці пропозиції.

Вашингтон здобув собі велике признання в західному світі за свою мирову поставу і запал, з яким обороняв мирні інтенції ЗДА. Він переконав може антиамериканські кола на Західі, які посуджували Америку — як же неслучно! — у війовничості, але в стосунку до Москви його зусилля зайві. **Бо Москва має витчену лінію діяння, і її не обходять інтенції противника.** Правда, вона оперує словом „мир”, але це слово має інше значення в советському світі, ніж у західному. Советський мир — це значить сьогодні перемир'я, завтра може значити відновлення холодної війни, а після завтра війну. „Вор іс Піс” — голосить партійне

гасло на орвеллівському будинку Міністерства Правди.

Ніколи ще в історії поступ технічних наук не мав такого рішального впливу на політику, як в останньому десятилітті, і ніколи хіба помилки минулого не тяжили над світом з такою фатальною, обезвладнюючою силою. Женева повинна була переконати усміхнених шефів урядів, що **Москва нічого не вирікається і з нічого не резигнує.** Чи переконала? Психоза водневої війни така загальна, а прагнення миру таке переможне, що вони затирають тверезість осуду і змушують брати позірне за дійсність.

Отже, куди піде світ у найближчих роках? До довгої серії переговорів, що мають погодити становища, які не дається погодити. До дальнього тактичного маневрування в різних запальніх точках світу. До тимчасового, мабуть, злагіднення гостроти конфлікту, до послаблення психологічної війни і до якогось пе́рехідного затишку на обох континентах. Але що далі?

А як для нас виглядає це „далі”?

**

Ми стоїмо на становищі, що основою української визвольної політики є ставка на власні сили. Зовнішньополітична коньюнктура є тільки допоміжною обставиною для розгорнення національно-визвольної революції.

Ми стоїмо на становищі, що центральне місце в українській концепції визволення займає українська визвольна революція в поєднанні з визвольною революцією народів, уярмлених російським імперіалізмом і комунізмом.

Ми стоїмо на становищі, що відновлення української незалежної держави може доконатися тільки шляхом докорінної зміни сучасного ладу на Сході Європи і в уярмленій Москвою Азії, себто шляхом розвалу російської імперії.

Ми стоїмо на становищі, що історичним призначенням України є боротьба проти Росії, відвічного загарбника, поневолювача, нищителя культурних і суспільних цінностей Окциденту, ворога людських і національних свобод. **Бо Київ — символ свободи людини і народів, справедливості і віри в Бога, а Москва — символ рабства, тиранії і безбожництва.**

Ми стоїмо на становищі, що сучасний змагання світового розміру мусить вестися не за поширення чи звуження кордонів імперій, але за розвал усіх імперій світу, за перемогу національно-визвольної ідеї, системи національних незалежних держав усіх народів світу.

Отже що? Отже як?

Чи не є це нереальний романтизм, замикання очей на очевидні „реалітети”, в якому нас попрікають деякі українські політики?

Наши опоненти стоять на становищі, що індивідуальна політика окремих народів скінчилася, і що відкривається новий період історії: політики протектора і покірного клієнта. Єдине, що на потребу, — це вибрати могутнього мецената і випросити щось із його ласкавости. Їх погляд спирається на статичному образі світу. З уваги на те, що досвід досить довгого часу вказує, що в політиці справді володіє п'ястук, звідси висновок, що це постійний і нерушимий співчинник. Ті, що проповідують цей погляд, мабуть, безтурботно міркують, що це так завжди буде: західня цивілізація і її культура із своїми високими критеріями йтимуть собі однією стежкою, а зовсім окремою стежкою піде політика цієї цивілізації зі своїм лайдацьким крутістю і правом сильнішого. **Алеж на цьому саме, що так було досі, засновується вся сучасна криза.** Кожний дальший рік такого стану речей наближає людство до пропasti, до загибелі нашої цивілізації і тріумфу цивілізації діялектичного матеріалізму.

Керманичі советської політики — догматично, а більшість західних політиків — експериментально, голосять конечність „реалізму” в політиці, що в цьому випадку значить конечність нагинання в політиці моральних рацій, хоч би і найважливіших, до вимог чи наказів сили.

Остаточно, в довших історичних відступах, не цей чинник вирішує. Коли б так було, людство стояло б сьогодні на рівні первісних суспільств. Ідемо від стада дикунів до суспільств, що накладають гальма на інстинкти. Це повільний шлях, а людське каліцтво вміє знайти форми джуングлів навіть з допомогою найновіших винаходів. Але все ж таки — це шлях до крашного. А коли так, то тому, що в остаточному балансі крокування вперед і відступів назад — вирішує не сила, а Правда.

Можна, звичайно, мати переконання, що християнська цивілізація впаде, що запанує нова матеріалістична цивілізація, і можна дораджувати пристосовуватися до цієї невідхиленості цинізмом. Але коли ми віримо в перемогу християнської цивілізації і вилікування її культури, то нам треба застосовувати ті методи, які є співзвучні з умовою перемоги. А власне умовою перемоги Заходу є усунення саме цього дуалізму між культурою і політикою нашої цивілізації.

Можна мати погляд, який хто хоче, про те, як Америка в майбутньому вив'яжеться з ролі виразника ідеалів західної цивілізації, чи вона стане на висоті завдання, чи, може, застрягне в технократії і вижимачках. Це, однак, повинно бути важне, що під загрозою втрати власного існування Америка мусить впродовж якогось часу справді стати опертам нашої цивілізації.

У світі голої гри сил ми не маємо жадної шанси. Наша шанса лежить у невідхильному моменті отверзіння світу під впливом загрози. Виникнення додідої ситуації для привернення нашої самостійності можна з усією певністю передбачати на той момент, коли до міжнародної політики повернеться засада справедливості, хоч би тільки на хвилину і хоч би навіть недобровільно. Бо непомітно доля всього світу стала вперше від довгого часу в місці стику політики з культурою.

На чому засновується наш романтизм у політиці, так гостро, а так неслушно критикований нашими опонентами?

Він полягає в тому, що в момент, коли чужа матеріальна сила ломила права слушності, він не пактував із нею і не піддавався, хоч тверезість і розсудок вказували на безнадійність усякого спротиву. Бо він вірить, що у світі закони культури сильніші від законів матерії. Це — проблема погляду на світ.

На чому засновується єдиний шлях, який може врятувати світ нашої цивілізації від загибелі?

На тому, що в момент поширювання на цілу земню кулю брутальної комуністичної агресії

ЧИТАЙТЕ,

ПЕРЕД ПЛАЧУЙТЕ,

„ВІСНИК”!

Максим Орлик

СУСПІЛЬНІСТЬ І ОДИНИЦЯ

Від чого залежить розвоєва тяглість і інтеральності суспільного життя й постійна змінливість і творчість? Ми вже розглянули психологічну сторону тієї справи. Це залежить, з однієї сторони, від волево-активності й ідео-творчості, від напруження силового росту волевих первнів і від відповідного пов'язання їх із новими чинними ідеями, ідеями-силами, образами й двигунами нової нарastaючої дійсності; з другої сторони розвиток і постійні зміни в суспільному житті залежать від взаємовідношення надбань суспільності й активності та творчості одиниці.

Панують два крайні погляди про взаємовідношення між суспільністю й одиницею. Крайній механічний індивідуалізм, що уважає первісним підставовим первнем одиницею, яка є самовистачальною й автономною, а суспільність це лише сума одиниць, спілка, спільна назва їхніх взаємовідносин і взаємодіянь. В цілі охорони свого життя, своєї абсолютної свободи та своїх інтересів одиниці добровільно, на підставі спільної умови, творять суспільне життя, як каже раціоналістична демоліберальна теорія суспільного контракту. Індивідуалізм є підставою організації суспільно-політичного життя в лібералізмі, демократії, капіталізмі й анархізмі. Нарід — це лише механічна сума одиниць, пов'язана спільними зовнішніми прикметами, як спільною територією, расою, мовою та звичаями. Воля народу — це лише сума більшості голосів автономних одиниць, яка має керувати державою. Держава, як найвища форма політичної організації одиниць чи їх сум — народу, поділеного на партії, має тільки захищати й обороняти свободу, права й інтереси

— з нею перестануть пактувати і їй піддаватися, не зважаючи на те, що за це треба буде платити велики жертви.

Отже, між нашою, українською справою і спільною справою всього вільного християнського світу існує ідеальна синхронізація; ідеальна, хоч ще не зовсім зреалізована.

І саме до цієї реалізації ми змагаємо, бо це — шлях перемоги!

одиниць внутрі від зазіхань інших одиниць, а назовні від інших народів.

Також і організація державного устрою й політичного життя сперлася на абсолютній та недоторканній свободі й рівності одиниць творити різні партійні групи й на підставі голосування, волі більшості правити державою. Звідси походила індивідуалістична теорія суверенності народу — механічної суми одиниць, розділеної на різні партії, залежно від поглядів та інтересів. Звідси походила теорія розподілу влади (Льюк, Монтескіє), механічно розділеної та взаємногамуючої. Звідси походило поняття держави як форми і захистника інтересів одиниці, немов нічного сторожа. Звідси походила теорія формалістичного права, що право існує на те, щоб творити формальні граници для охорони свободи й інтересів одиниць. Індивідуалізм був також підставою етики й уважав мірилом добра й вартостей щастя й розвій одиниці або як найбільшу суму користей і щастя як найбільшого числа одиниць (суспільний утилітаризм).

Індивідуалізм був підставою виховання, що мало на оці тільки розвиток абстрактної, відрівненої від життя одиниці. Інтерес та добро одиниці були підставою соціально-економічного ладу капіталізму. Індивідуалізм і раціоналізм просякли культуру, науку й мистецтво 19 стол. і мали на оці тільки найвище добро одиниці та її розвиток. Індивідуалізм зродився з раціоналістичних теорій і течій в науці і релігії з часів гуманізму, реформації, ренесансу й енциклопедистів, з одної сторони, та зі змагань одиниці визволитися з-під політичного, суспільно-гospодарського й культурного натиску феодалізму і релігійної сколястики — з другої сторони.

Недорозвинені властивості одиниці і розуму бунтувалися проти всяких обмежень, що знайшло своє ідейне й політичне завершення у Французькій революції з її славною „Декларацією прав людини“. Одиниця та її розум стали абсолютною мірилом усього життя. Із засобу й форми визволення гасло свободи й рівності стало ціллю самою в собі, абсолютною вартістю. Клич абсолютної свободи довів до розстрою ціле суспільне життя, державу, політичне й господарське життя, родину й закони моралі. Раціона-

лізм, як в теорії, так і у практиці, бачив тільки непорушні механічні одиниці. В науці допровадив він або до абстрактних понять чистих ідей різних спекулятивних теорій, або до механізму природи й матеріалізму. Живе тіло суспільного життя краєві крізь призму теоретичного розуму на абстрактні одиниці та їх механічно сумував. Раціоналізм, механізм та індивідуалізм — це була трійця в одній особі, яка стала підставою теоретичної й практичної будови культурного, суспільного й господарського життя 19 стол.

Далі, раціоналізм довів у теорії та практиці до другої крайності, до механічного колективізму, який уважає, що всім є суспільне життя, зрозуміле як механізм, а одиниця це немов атом, що висловлює у своїх думках тільки думку і волю суспільності, або інакше — одиниця є тільки пасивним сприймачем і виразником даного суспільного стану. Тільки суспільність думає і творить, а одиниця тільки сприймає і виявляє стан і форму суспільного життя, немов один луч проміння.

Консеквенціями раціоналізму є соціалізм і комунізм. Наворотом до перестарілих і зужитих форм є реакційний консерватизм. Усі ці три течії вже проявилися в часі по Великій французькій революції. З одної сторони революційні клічі демолібералізму підмінували бастилії старого феодального ладу: серед хаосу революційної боротьби підняли голову наїжена піками й розкуювдженна анархія різних клубів і комітетів та комуна, з другої сторони вела свою підкопну роботу реакція панівної аристократії.

Подібні процеси проявляються в часі російської революції 1917 р. З одної сторони демолібералізм соціал-демократії й кадетів допровадив до хаосу й анархії та до большевицької комуни, з другої сторони піднялася чорна реакція Денікіна, Колчака та інших. Знову ж в Україні демолібералізм допровадив до партійництва, доктринерства, безладдя, хаосу і гуляйпільства різних махнів, з чого скористали, з одної сторони реакційні консерватисти, московофільські й цареславні чиновники та політики за часів гетьмана Скоропадського, а з другої сторони червоний большевизм, що допровадив Україну до упадку й нового поневолення. Саме в революційних ча-

сах вибухають і зударяються різні діючі сили й течії, аж доки сильніша не переможе.

Ані крайній індивідуалізм у його теоретичних і суспільно-політичних консеквенціях лібералізму й демократії, анаро-синдикалізму й анархізму, ані друга крайність — механічний колективізм соціалізму, комунізму не відповідають істоті суспільного життя. Вони тільки розбивають і ослаблюють суспільність, державу, націю, мораль і саму людську особовість.

Націоналізм обстоює інший погляд на істоту й організацію суспільного життя та на взаємовідносини суспільності й одиниці, що відповідає природі суспільного життя. І тому націоналізм є органічнотворчим, інтегральним світоглядом, що висловлює найглибші діючі сили національно-суспільного життя, їх розбуджусь формує, охоплює цілість у нерозривній єдності та творить нове життя.

Український націоналізм є динамічно-суспільницьким світоглядом, який уважає, що суспільність є першою, вихідною й підставовою вартістю й дієсністю і нерозлучною інтегральною цілістю.

Національно-суспільне життя є вихідним заłożенням, підставою і ціллю. Тільки у нерозлучному зв'язку з суспільним життям можливий розвиток одиниці. Суспільне життя, з одної сторони, зосереджує енергію волі й думки, надбання й працю цілих поколінь і діючі розвоєві сили, з другої сторони розбуджує дрімучі, утасні психо-вольові енергії, почуття й уможливлює працю думки. Хоча думання та свідомість людини не є прямим, пасивним віддзеркаленням суспільних відносин, однаке суспільне життя, суспільна активність побуджує й запліднює працю волі й думки. Вилонюються нові справи, нові ситуації, нові події, які треба оформити, з'ясувати й надати їм відповідної форми й напряму.

Знаємо, наскільки суспільно-історичний розвиток і культурно-цивілізаційний стан поодиноких народів, їх характер, їх темперамент впливає на спосіб думання. Наприклад, спосіб думання і ментальність француза різняться від способу думання англійця чи німця. Француз більше схильний до раціоналістичного способу думання, англієць — до емпіричного, спертого на досвіді. Німець схильний або до крайнього

ідеалізму, або до біологічного волюнтаризму. Різні народи, як і різні люди в різні епохи на протязі історії, розвивають різні сторони своєї психіки та збагачують її різноякісним змістом, що впливає опісля на спосіб думання, хоча логічні і розумові ті самі, однаке зміст і підхід інші. Відомо, як пануючі в дану епоху ідеї впливають на спосіб думання живучих людей, як, наприклад, християнізм, раціоналізм, демолібералізм, а тепер різні види націоналізмів.

В історії панує своєрідний циклічний розвій. Занедбані або здавлені в дану епоху сили вибухають опісля з великою натугою й доходять до зеніту свого розвитку, аж доки не порушать рівноваги і не дійдуть до занiku.

Чи можливе якенебудь діяння волі й почування без суспільного життя? Суспільне життя не лише розбуджує й активізує волю й почування, але й відповідно їх формує та спрямовує. Вияви й розвиток волі, почувань і думки можливі тільки у зв'язку з суспільним життям. Яку ціль, який сенс мали б вияви волі, почувань і думки без суспільного історичного життя? Як природа творить нерозривну цілість, а поодинокі види і форми життя — це лише прояви її творчого розвитку, так і суспільне життя творить одну нерозлучну і підставову цілість. У відношенні матері до дитини розбуджуються й розвиваються духові сили дитини. У відношенні творця, поета, мистця до навколоишнього світу розбуджуються і проявляються його творчі сили. Взагалі розвиток духового життя людини неможливий без суспільності. Істота духовості людини є по своїй суті суспільною.

Суспільність проявляється й діє в актах волі, в почуваннях, інстинктах, думанні й чинах одиниць. Бо як суспільність, так воля і думання це різні форми і сторони одної істоти, одного діючого процесу існування, творчого розвитку. Суспільність це варстат, на якому одиниці тчути з волі, почувань, пристрастей, думок, ідей, чинів різні узори життя. З одної сторони суспільність побуджує, запліднює та збагачує волю, почування, думку й чин одиниць, а з другої сторони одиниці діянням своєї волі, своїми чинами, працею і творчістю збагачують і підносять суспільне життя та причиняються до його розвитку. Неможливе діяння волі й почувань, неможлива творчість у порожнечі, в цілковитій ізоляції. Коли б діяла тільки су-

спільність, тоді не було б творчого ставання й розвитку, а були б лише рух і черга змін, немов рух морських хвиль.

Знову ж у порожнечі, в цілковитій ізоляції неможливе діяння волі й почувань, неможлива творчість. Суспільне життя неначе та атмосфера, та земля та природа, серед якої відбувається розвиток і ріст одиниць. Тим більше росте і розвивається людська особовість, чим більше наставляє і зв'язує свою волю, почування, думки, працю та творчість з суспільністю. Приклади: Хмельницький, Шевченко. Цілковита відданість загальному, цілому, творить геройів. Цілковита зіспоєність з національно-суспільним життям формує і творить особовість, підносить і активізує волю, розбуджує утасні психічні енергії, розвиває почування, надає їм змісту, дає думці широкі перспективи, чинові дає ціль, людській особовості надає історичності... Думки й чини живуть далі й діють далі у суспільному житті, впливають на хід історії. Велику творчу індивідуальність характеризує те, що вона втілює й висловлює хотіння, бажання й потреби даної суспільності в даній епосі і творить пориваючий образ нового життя. Людина, замкнена сама в собі, що живе тільки для себе, нидіє і марніє, немов той скупар, немов черепаха у своїй шкаралупці.

Є очевидною річчю, що де найбільше закти-візоване й де найкраще зорганізоване суспільне життя, там появляється найбільше творчих людей, як в Англії, Франції, Німеччині, Італії. Ані китайщина, цілковитий застій, ані занархізоване життя, як у Південній Америці чи Мехіко, не видасть творчих одиниць, великих індивідуальностей. Греція у часі свого активного, героїчного життя видала великих державних мужів, полководців, поетів, філософів і мистців, які довели Атени до розквіту й могучості. Знову ж у часі застою, близкучого спокою, занiku діючих первнів, видала вона демагогів, софістів і бакалярів.

Людина не може розвинути своєї індивідуальністи, коли в неї панує або цілковита байдужність і пасивність, або хаос пристрастей, шал почуттів і уживання. Не егоїсти, скупарі чи розпусники творять історію, а суспільно активні особовості, герої, борці та творці. Великі індивідуальності й герої причиняються своїми чинами до творчого розвитку. З одної

сторони Німеччина надхнула таких людей, як Лютер, Фридрих Великий, Фіхте, Бісмарк, Мольтке, а з другої сторони вони своєю творчістю піднесли її на високий рівень могучості та слави. Знову ж історія України звязана з такими іменами, як Володомир Великий, Хмельницький, Шевченко, Коновалець.

Не можемо попадати в односторонні крайності, мовляв, історію творять тільки великі індивідуальноти або історію творять тільки маси, як каже колективістичний масовізм. Безперечно, історію народів творить провідний актив, що виростає з народу, діє серед мас і пориває за собою сили народних мас. Це неначе праця коралів, які творять цілі рифи, і щойно шпилі їхні виростають понад поверхню. До змін земської кори причиняються не лише землетруси, але й постійне діяння вод, рослинного світу й цілої атмосфери. Народні маси є корінням національно-суспільного життя і резервуаром оживчих сил. До вічно живучих і неспожитих життєвих енергій, що діють в лоні народу, звертаються великі ідеї та рухи, що хочуть відродити й оновити життя як, наприклад, релігійні чи суспільно-політичні рухи. Літературна течія романтизму зверталася до душі і серця простого народу, як і у нас літературно-національне відродження зачалося з глибини душі і серця простого народу. Історія мусить брати під увагу, крім великих чинів і подій, також ті елементарні „молекулярні” зміни, що заходять у житті і серцях мас. Український націоналізм дає не лише нове розуміння суспільного життя і нову його організацію на нових засадах, він дає також новий зміст, новий образ людської особовости, якнайбільше суспільно-активної...

Великі індивідуальноти є герої, хоч мертві, впливають своїми чинами, ідеями і заповітами на формування суспільного життя багато більше, як живучі мірноти й самолюби. Український націоналізм буде суспільне життя, з одної сторони, на якнайбільшій спосності (інтегралізм суспільного життя), а з другої

Микола Щербак

ГЕРОЇ

Один поліг у Парижі
Від ран і жорстоких мук,
Кулі смертельні, хижі
Зломили Його на брук.

Другий віддав в Роттердамі
За Україну життя,
Той, що на київські брами
Із січовими стрільцями
Шідніс синьо-жовтий стяг.

А третій упав піді Львовом —
Героєм УПА поліг,
Коли, мов залишм колом,
У бурю, в силучий сніг
Ворог криївку обліг...

І ось ще жовтнева втрата
На схилах альпійських гір,
Зміїна отрута кати
Згасила орлиний зір...

Це лицарі, що здіймали
Народу буряний шквал,
Лицарі, що зберігали
Землю від лютих навал,
Що кров'ю й життям писали
Волі Універсал!

сторони на творчому розвитку суспільно активної індивідуальності (індивідуальний активізм). Це — практичні вимоги життя. Україні треба якнайбільшого зіспоєння всіх духовно-суспільних сил в один живучий і діючий моноліт-націю. Україні треба якнайбільше творчих індивідуальностей, суспільно активних особовостей і сильних характерів, щоб двигнути всі ділянки життя до творчого розвитку й сили.

„Часи вишиваних сорочок, свити та горілки минули і ніколи вже не вернуться. Третя українська інтелігенція стає до боротьби за свій народ, до боротьби кривавої і безпощадної. Вона вірить у сили свої і національні, і вона виповнить свій обов'язок”.

М. Міхновський
(„Самостійна Україна”)

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ИСТОРИКІВ:
ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.

В. С-ко

СТРУХЛЯВІЛА, АНТИНАРОДНЯ СИСТЕМА

(Ревеляції Л. Брежнєва на Пленумі ЦК КПСС)

У советському „Енциклопедичному Словнику” з 1954 р. в статті „Колгоспі” сказано: „В результаті перемоги колгоспного ладу в ССР докорінно перетворено основи виробництва і побуту десятків мільйонів селян на нових, соціалістичних засадах. Колгоспи відкрили широкий шлях до заможного й культурного життя всьому колгоспному селянству”...

„Українська Радянська Енциклопедія” пояснює такі дефініції колгоспів: вони зорганізовані в порядку „добровільного об’єднання трудящих селян”; їх матеріальна база утворилася внаслідок „добровільного усунення засобів виробництва селян; за роки свого існування, особливо після 1953 року, колгоспи „домоглися значного зростання своїх продуктивних сил”, а багато з них „досягли такого економічного розвитку, що вже стали врівень з містом”.

Спростовувати все сказане вгорі не приходиться — либо, і в ССР немає вже нікого, хто не знав би, як воно було насправді, і повірив би у ці наскрізь фальшиві ствердження. Але чому згадується тут 1953 рік, як рік, що начебто започаткував особливі успіхи колгоспів? Бо в тому році Сталіна вже не стало, Хрущов ще не був повновладним диктатором, а „непомильна партія” на своєму Пленумі саме того року прийняла мудре рішення, що їх пізніше, аж у 1958 році Хрущов буцімто на власну руку знехтував.

28-го березня 1965 року, приблизно через півроку після усунення Хрущова, відбувся в Москві черговий Пленум ЦК КПСС, на якому новий перший секретар ЦК Леонід Брежнєв виголосив промову, що напевно увійде в історію большевизму і Советського Союзу: це ж бо вперше найбільш авторитетна в Кремлі персона сказала те, що протягом яких сорока років совєтська пропаганда замовчувала. Сказала, бо мусіла сказати, дещо правди про катастрофічне становище „соціалістичного сільського господарства”, про жалюгідне становище найбільш упосліджені в ССР суспільній верстві — у колгоспненого селянства.

Скасування хрущовських реформ

Але вже в самій назві доповіді, виголошеної Брежнєвим — „Про невідкладні заходи у дальшому розвитку сільського господарства” — криється фальш, бо йдеться тут ніяк не про дальший розвиток сільського господарства, а про заходи, якими партійна кремлівська кліка в обличчі гострої небезпеки, що загрожує самому існуванню режиму, думає рятувати його від щораз глибшої деградації і розпаду.

Свою промову перший секретар ЦК КПСС виголосив у сумні 35-ти роковини колективізації, коли з України терором і зорганізованим голодом усунено і у великій мірі фізично знищено мільйони людей, найбільш статочну і продуктивну верству селянства, отих працьовитих хліборобів, озброєних тисячолітнім досвідом господарювання на землі. Отже, та промова є ніби вимушеним підсумуванням наслідків большевицького, антинародного експерименту, ідея якого зродилася у голові марксистського фанатика Леніна, була залізом і кров'ю реалізована його учнем Сталіним, продовжувана сталінським вихованцем Хрущовим, а нині реалізується їхніми, вже зовсім не кольоритними наслідниками.

Леонід Брежнєв, який має тепер 58 років, щойно на 25-му році свого життя вступив до компартії і свою кар'єру зробив як апаратчик, осiąгнувши пост члена сталінського Секретаріату ЦК КПСС, а війну провівши в органах політичного управління армії — жадного відношення до рільництва, до агрономічної науки не має: за фахом він інженер-металург. Однак, він з повним ап'єлом, не називаючи Хрущова на ім'я, критикує його помилки і визначає шляхи та методи, щоб вивести сільське господарство зі сліпого кута, куди, мовляв, запровадив його Хрущов.

Так у мініятюрі повторено „розвінчання” Сталіна. І при цьому характеристичний, добре знаний з совєтської практики момент: по доповіді Брежнєва постанову, якою фактично осуджено й скасовано хрущовські реформи в ріль-

ництві і структурі його управління, схвалено з такою самою „повною однодушністю”, з якою свого часу ті реформи і ті самі люди на чолі з Хрущовим приймали й запроваджували в життя. До того ж, як виходить зі складу учасників Пленуму, брали в ньому участь тільки апаратчики — секретарі республіканських та обласних партійних організацій, отже не фахівці-агрономи, не працівники науково-дослідних інституцій.

Цифри, яких досі ніхто в СССР не наважувався наводити

Поминаючи стократ повторюваний Сталіним і Хрущовим трафаретний вступ: „Наше сільське господарство базується на найпередовішій соціальній системі”, — Брежнєв, як найбільш авторитетна персона в СССР, уперше оприлюднив статистичні дані, які кидають похмуру тінь на суть цієї „найпередовішої соціальної системи” і на сучасну ситуацію в цій преважливій ділянці советської економіки.

Призначивши користь з „освоєння” цілинних земель у Казахстані й інших азійських областях СССР (у 1954-62 рр. збиралі там, за офіційними даними, пересічно по 3 мільярди пудів збіжжя), Брежнєв мусів також признати, що „ці позитивні наслідки, на жаль, не були закріплени, і ми опинилися перед фактом, що в останніх роках сільське господарство сповільнилося в своєму розвитку, а наші пляни залишилися невиконаними”.

Перший секретар ЦК КПСС замовчувє тут одну з причин сповільнення розвитку сільського господарства, а викликана вона була тим, що трактори, комбайні та інші рільничі машини, як також фінансові засоби і людські сили масово стягалося на цілинні землі з інших советських республік, передусім з України, з очевидною шкодою для тих республік. Не згадує він також про те, що при „освоюванні” тих земель місцеві керівники нехтували під тиском партії приписи агротехніки, не дбали про майбутнє, фактично — нещадно визискували, грабували, насилували землю.

І далі Брежнєв наводить цифри, які досі в СССР ніхто не наважувався наводити: гуртова продукція рільництва Советського Союзу протягом 1959-65 років мала зрости на 70%, а фактично за шість років зросла лише на 10%.

Якщо за період з 1955 по 1959 рік гуртова продукція збільшувалась пересічно на 7.6%, то за останні п'ять років зрост її становив тільки 1.9%.

З промови Брежнєва виходить, що ралтовний занепад советського рільництва („тупіцювання на місці”, — як делікатно висловився він) почався нібито в 1959 році, коли, мовляв, стали „ігнорувати вимоги економічних законів розвитку соціалістичного сільського господарства і принципи поєднання суспільних та особистих інтересів, матеріальної заінтересованості” колгоспників. До того ж, мовляв, у практиці керівництва чимраз більше брали гору дії чисто „вольового характеру”.

Продукція не досягла ще й... довоєнного рівня!

Хто це нехтував, ігнорував економічні закони і діяв у волюнтаристичному дусі? Брежнєв цього не розкриває, але на Пленумі, напевно, всі мусіли зрозуміти так, що була це не компартія, а — персонально Нікіта Хрущов, що тут винен знову таки культ особи. Тож виходило б, що без того культу не 48, а всього лише яких пару років існував „найпередовіший в світі” московсько-большевицький режим?

На адресу неприсутнього Хрущова, не називаючи його на ім’я, звернено також обвинувачення за порушення в колгоспах і радгоспах сівозміни (боротьба проти травопільної системи, що виявилася в різкому скороченні посівів під многолітніми травами, вівсом та ін.) і недодержування елементарних правил агротехніки, за реорганізацію й перебудову роботи партійних кадрів та ін. Усе це названо „помилками в керівництві”, які, мовляв, позначилися в усіх зонах СССР, але особливо дошкільно в нечорноземній смузі, до якої належить, зокрема, українське Полісся. Ось так, наприклад, у Смоленській області за останні 5 років гуртова продукція рільництва збільшилась всього лише на 1%, а у виробництві найважливіших видів продукції рільництва ще не досягла й... довоєнного рівня!

Які ж заходи для рятування ситуації пропонують нові партійні керівники?

Посилаючись на теоретичні праці Леніна з-перед п’ятдесятьох років, Брежнєв, щоб розв’язати це „всенародне завдання”, пропонує —

„підвиести під сільське господарство міцну економічну основу”.

Чи не геніяльне рішення? І чи треба було ведених десятками років безглуздих експериментів, масового нищення селянства і його деградації до рівня державних рабів-кріпаків, щоб прийти до такого рішення?

Щодо системи заготівель рільничих продуктів*) перший секретар ЦК КПСС уперше прилюдно сказав те, що віддавна знають всі українські колгоспники: що дотеперішні ціни на закуповане державою в колгоспах збіжжя не покривають навіть витрат на його вирощування. І знов „оригінальний” висновок: „Така практика підриває економіку господарства, матеріально не зацікавлює хліборобів у наслідках їхньої праці”.

Тож не диво, що за останні 10 років, — як ствердив сам Брежнєв, — пляни закупівель збіжжя по Советському Союзу виконано лише три рази — в 1956, 1958 і 1964 роках. І проте, саме в 1964 році, через 25 років після того як Сталін і через яких 12 років після того як Маленков ствердили, що „зернову проблему у нас раз назавжди розв’язано”, — прийшлося Москві купувати збіжжя в Канаді, Америці, Австралії, Франції і навіть Румунії.

Розуміючи абсурдність і шкідливість дотеперішніх плянів закупівель збіжжя, Президія ЦК КПСС пропонує: 1. затверджений цьогорічний плян обнизити з 4 мільярдів пудів до 3.400 мільйонів і 2. цей новий плян визначити

*) Заготівлі с.-г. продуктів, як пояснює їх УРЕ, є „пляномірним надходженням с.-г. продуктів та сировини з колгоспів і радгоспів в розпорядження держави для нормального забезпечення людності харчовими продуктами та промисловою сировиною і створення резервів для експорту. Заготівлі відображають найважливішу сторону економічних зв’язків між промисловістю і сільським господарством, містом і селом”.

Політика і форма заготівель не раз змінювалась: до 1921 р. провадилися вони у формі організованого збройного грабунку — т. зв. „продрозверстки”, у 1921 р. їх змінено на „продподаток”, у 1923-27 рр. — на „ринкові закупи”; від 1928 до 1933 р. заготівлі провадилися через т. зв. контрактацію, а в 1932-33 для колгоспів впроваджено „обов’язкові поставки” і „тверді норми” здачі — продажу державі с.-г. продуктів. У 1940 р. встановлено обов’язкові поставки продуктів за погектарним принципом, а в 1958 р. введено заготівлі у формі „державних закупів”. Постійні зміни форм визискування селянства — характеристична ознака колгоспної системи і советської політики на селі.

як „твірдий і незмінний” включно до 1970 року, дармащо всі попередні сталінські і хрущовські пляни були також „твірдими й незмінними”. На Україну, згідно з цим розрахунком, припадало б по 617 мільйонів пудів річно. „У поширенні виробництва збіжжя, — сказав Брежнєв, — ми надаємо особливого значення Україні, Надволжю, Північному Кавказові і Сибірові”.

„Чи можна господарювати так далі!?”

Нові диктатори, що з зрозумілих причин мають бути „добрішими” супроти попередніх, ухвалили також підвищити, починаючи з цьогорічного врожаю, закупівельні ціни на пшеницю, жито й деякі інші зернові культури — від 50 до 100 відсотків. На цей момент особливу увагу звертають західні економісти, заповідаючи дальшу недостачу харчових продуктів по містах і деякі поліпшення матеріального становища селянства.

Переходячи до іншої галузі сільського господарства — тваринництва, Брежнєв признається, що в „багатьох колгоспах і радгоспах воно — утратне”. Розшифровуючи цю брежнєвську криптограму, можна стверджувати, що тваринництво СССР при сучасному його стані в цілості є тягарем для державної економіки. При цьому, признається перший секретар, витворилось парадоксальне положення: чим більше колгосп чи радгосп продукують м’яса, тим більших зазнають вони втрат. „Чи можна господарювати так далі!?” — патетично запитує він учасників Пленуму.

За останніх п’ять років темп приросту поголів’я великої рогатої худоби сповільнився в два рази у порівнянні з попереднім п’ятиріччям, а щодо поголів’я свиней, овець та дробу, то воно за цей час „значно зменшилось”, як сказав Брежнєв, уникаючи наводити цифрові дані. А надої молока в колгоспах та радгоспах на одну корову обнизилися пересічно більше як на 370 кілограмів!

Гостро зменшилося в СССР поголів’я овець. У Ярославській області, що колись славилася своїми „романівськими смушками”, до останньої війни було 470.000 овець, а тепер є лише 186.000. Більше ніж у два рази за ці роки „бурхливого розвитку” сільського господарства, як залюби твердила советська пропаганда —

зменшилася кількість овець у Кіровській області, у півтора раза — в Брянській. У 25 областях кількість овець обнизилася з 16.7 мільйона штук у 1928 році до 7.5 мільйона в 1964 році.

І знову: хто винен? Також Хрущов, який у 1928 році не мав жадного впливу на сільсько-господарську політику? Чи всі оті директори радгоспів, голови колгоспів, земельні органи, на яких ще Сталін складав провину за всі свої помилки в сільському господарстві? Всі винні, крім, звичайно, „непомильної партії” і „найпередовішої соціальної системи”!

Бракус тракторів, автомобілів, навіть сівалок та борін

Щоб якось латати цю життєво-важливу ділянку економіки, вже скасовано деякі обмеження в утримуванні худоби, що є в особистому користуванні колгоспників, робітників і службовців, зроблено деякі полегші у набуванні кормів для тієї худоби. Алеж це — приватницький сектор, „дрібнобуржуазного характеру власність”, як окреслюють її партійні теоретики. А як з комунізмом, що вже, мовляв, на порозі до нього стоять советські народи? І як із тим славнозвісним гаслом спершу Сталіна, а потім, в уточненій редакції, Хрущова: „в найближчі роки наздогнати її випередити Америку у виробництві молока, масла і м'яса на душу населення”?

Про „царицю ланів”, про панацею супроти всіх боляків у сільському господарстві — про кукурудзу, з якою кілька років носився Хрущов, вимагаючи садити її аж до приполярних околиць, згадано на Пленумі лише кількома словами: „Там, де вона дає добре врожай, її треба садити”. І все.

Як виходить з промови Брежнєва, також і матеріально-технічна база сільського господарства ССР виглядає зовсім інакше, як трубила на цілий світ советська пропаганда. „У нас бракус, — сказав він, — тракторів, автомобілів, комбайнів та інших сільськогосподарських машин, а також культиваторів, борін та сівалок”. Одне слово — всього бракус. Внаслідок цього, признається Брежнєв, оранка на зяб, замість 18-20 днів, триває до двох місяців — до морозів, а збирання врожаю затягується на 30-40 днів, спричиняючи величезні його втрати.

З особливою гостротою постає в сільському господарстві проблема запасних частин для рільничих машин, проблема ремонту наявних машин: ремонтна база устигає переводити направу лише до 60% потреби, а 13.000 господарств взагалі не мають відповідних майстерень. Хаос у цій ділянці спричинив, зокрема, з ініціативи партійного проводу переведений продаж МТС (машино-тракторних станцій) колгоспам — цей своєрідний „презент” селянству, що став для нього додатковим тягарем і гостро підрівав ремонтну базу в усій структурі сільського господарства. Тих самих МТС, про які у 1930 р. в постанові ЦК ВКП(б) сказано, що в іх особі „виявлено й перевірено на масовому досвіді форми організації радянською владою колективного сільського господарства на високій технічній базі”.

Після десятиліть здійснюваних потом і крою народів індустріалізації і електрифікації, просто як „контрреволюційний анекдот” ззвучить ось таке твердження першого партійного секретаря: „У нашій країні споруджено величеські електрівні, а тим часом 12% колгоспів і досі не мають електроенергії навіть для освітлення; сільське господарство споживає тільки 4% електроенергії, продукованої в країні, в тому числі лише 2% на виробничі цілі”!

Чи не є всі ці признання і ствердження Брежнєва, усі ці його ревеляції холодною водою на розпалені голови ліберальних американських професорів і наших таки „об'єктивних спостерігачів”, які, перейшовши у Києві по Хрестовику і побалакавши з провідником „Інтуристі”, розповідають опісля тут, в Америці, про „розквіт” України?

Хрущовську „велику хемію”, якій присвячував він в останніх місяцях свого урядування головну увагу, Пленум підтримав, але без ентузіазму, очевидно, не прив'язуючи до хемізації рільництва тієї єдиноспасенної ролі, яку надавав їй повалений диктатор.

„Заштрики” у смертельно хворий організм

Згадуючи про „порочні теорії й догми, що виникли без достатніх наукових підстав і підтримувалися адміністративними заходами”, Брежнєв мав на увазі, либо ж, уже не тільки Хрущова, але й прославленого Лисенка, „визначного учня” Мічуріна, який в ділянці сільського гос-

Юрій Тис-Крохмалюк

ЧИ БУДЕ ТРЕТЬЯ СВІТОВА ВІЙНА?

1

Проблемі третьої світової війни, або великої війни присвячується на Заході багато уваги не тільки у засекречених звітах військових штабів, але також у публікованих працях фахівців. У комуністичному світі таких публікацій немає, назовні виступають тільки диктатори або їхні речники. У вільному світі майбутня розв'язка збройного конфлікту з тоталітарним світом є предметом прилюдно висловлюваних поглядів та дискусій, при чому у виступах військових і цивільних фахівців знаходимо часто крайні погляди — від повної агресивності до повної капітуляції.

Капітулянтські погляди широко коментує ліва преса, і вони мають за собою голосну рекляму. Можливо, що такі погляди в якійсь мірі впливають і на нашу еміграцію.

В останніх часах, під впливом співіснувальних тенденцій, зросли в світі пацифістичні настрої,

подарства, бувши наділений необмеженими повноважтями, своїми „теоріями” затримав в ССР на десятки років розвиток науки генетики і спричинив величезні втрати боротьбою проти травопільної системи. І це, мабуть, про Хрущова, Лисенка та їхніх „соратників” казав новий диктатор: „У нас останнім часом некомпетентні в науці люди брали на себе ролю арбітрів у спорі між ученими і таким чином зв’язували їхню ініціативу, перешкоджали вільному творчому обговоренню наукових проблем”.

Для заохочування „передових людей” села, які мають тепер „підносити сільське господарство”, не придумали на Пленумі нічого іншого, як вернутися до „чудових, але, на жаль, призабутих методів”: нагороджування орденами, медалями та почесними грамотами, — брязкотельцями та клаптиками паперу, які давно вже втратили всяке значення і становлять лише об’єкт насмішок.

Для тих „советознавців”, які при кожній зміні в Кремлі заповідають розв’язання, ліквідацію колгоспної системи, перший секретар ЦК КПСС підготовив чергову несподіванку: „Радгоспи і колгоспи, — сказав він, — ще довгий

популярними стали імена капітулянтів Рассела і Кінг-Галла з їхніми кличами „краще червоний, як мертвий”, та іншими. І це зрозуміло: такі аргументи не вимагають думати, внаслідок чого рівень розмов катастрофально обнижується, і люди воліють їх повторювати, замість поцікавитися працями поважних авторів. Поза тим зацікавлення наших людей військовими справами мінімальне, і вони легко піддаються безкритичній балаканіні. Особливо шкідливе при цьому сантиментальне наставлення, яке не допускає розумної думки і в нашій історії спричинило незліченні лиха.

Ознайомитися з літературою про майбутню велику війну надзвичайно важливо з точки зору українського інтересу: чи добре і корисні ці пляни для України? чи існує загроза знищення нашої батьківщини водневими бомбами? які можуть бути для нас наслідки тієї війни?

Минулих воєн і навіть останньої великої вій-

час будуть існувати й розвиватися. На сучасному етапі наш обов’язок полягає не в тому, щоб прискорювати перетворення одної форми в другу, а всемірно сприяти розвиткові і процвітанню обох типів”.

Ось так ЦК КПСС намагається витягти сільське господарство з сліпого кута, в який зайшло воно відразу ж після колективізації!

Заплянований у новій п’ятирічці 71 мільярд рублів інвестицій у сільське господарство, цей масивний „заштрик” у смертельно хворий організм советського рільництва, підготовлюваний Всесоюзний З’їзд колгоспників, новий статут сільськогосподарської артілі, запровадження принципів господарського розрахунку, зміна порядку оподаткування — все це заходи і способи в тій чи іншій мірі й формі вже не раз випробувані ще за Сталіна. Суть системи залишається старою, давно струхлявілою, життям не віправданою. Цієї мертвової, антинаукової, антинародної системи відпекуються в країнах-сателітах ССР, але її цупко тримаються мертві духом люди в Кремлі. Бо скасування колгоспної системи в ССР було б рівнозначним із скасуванням на селі самого большевизму.

ни, яку ще пам'ятаємо, не можна й порівнювати з тією майбутньою, що її багато фахівців уважають за неминучу. Різниці такі:

Мир у попередніх десятиліттях і віках був справжнім миром. Держави збройлися, щоб бути готовими на всякий випадок, але між станом світу і станом війни були виразні акти: проголошення війни і замирення. Нині ситуація докорінно змінилася. Парадоксом здається факт, що за мир у часі миру треба боротися, щоб вдергати його, треба великих зусиль і терпеливості. Теперішній мир — це холодна війна, характеристичною ознакою якої є постійно хитлива ситуація. І ще один парадокс: хто в цьому мірі прагне до перемоги, той викликає війну.

Попередні війни між двома країнами не кончевтяли у свою орбіту інші країни. Виїмком з цієї засади була друга світова війна, хоч, не зважаючи на натиск Німеччини, ні Єспанія, ні Туреччина у війну не ввійшли.

У майбутній великій війні невтральність є такою сумнівною, що жадна держава, навіть традиційно невтральна Швейцарія, в неї уже не віритиме. І якщо залишиться будь-яка територія поза війною, то це станеться хіба з інтересу воюючих потуг. Врешті потрібно буде терену для відповідних маневрів дипломатії, розвідки тощо.

У минулих війнах зброя ворога була відома: рушниці, артилерія, летунство. Бойові гази у першій світовій війні не дали стратегічної користі, і уживати їх відмовились.

У майбутній війні особливо велика небезпека прийде від ядрової зброї великої потуги, отже від водневих бомб, а далі від нової хемічної та біологічної зброї. Проте, ніхто не знає, як вона в широкому засягу діє, які від неї будуть наслідки для обох сторін, який ступінь знищення зломить спротив агресорові та чи її взагалі з тих чи інших мотивів будуть уживати. Врешті, коли їй буде спільна умова обох сторін не вживати ядрової зброї, чи справді та умова буде додержана.

Дехто відкидає тезу Клявзевіца, мовляв, війна є продовженням політики іншими засобами. Сьогодні війна визначається, як акт сили у ситуації, в якій дипломатія вже не має успіхів. Політика перестає бути політикою у тотальній війні, в якій речником є повне знищення або повна капітуляція.

Колишні війни провадилося неповними силами, бо її ціль їх не була тотальною. У майбутній війні будуть загрожені не частини територій, а цілі держави, їх суспільний лад, підстави реалігійної і національної свідомості, одним словом повна субстанція націй.

Що таке повна війна, а що неповна? Чи умова воюючих сторін не вживати ядрової зброї чинить війну неповною? Чи погодження вживати атомової зброї лише малих розмірів буде додержане? Чи такий „атомовий поріг“ не буде перевищений, коли одна із сторін опиниться у критичній ситуації?

У минулих війнах можна було передбачити їх засяг, знати їх мету, сподіватися таких, а не інших наслідків. Але вже великі війни 20-го століття показали, що з малих мілітарних подій постають несподівані наслідки. 1914-го і 1939-го років ніхто не міг сподіватися, що льокальні війни перетворяться у світові і змінять обличчя світу. Хто може передбачити, що станеться після третьої світової війни? Чи переможець буде справжнім переможцем? А може з'являться нові держави на руїнах старих, нові політичнітвори? Навіть перемога не гарантуватиме комунізмові його далішого існування — радше навпаки.

Причини минулих воєн були відомі і калькульовані: їх викликали, наприклад, захистання політичної рівноваги, посилене зброєння, національні чи імперіяльні інтереси, національні чи соціяльні ідеології. Нині всі ці чинники виступають разом на всіх теренах і континентах. Вони спричиняють льокальні війни за допомогою комуністичної інфільтрації, а ці війни мають своє притаманне значення. Ми не маємо певності, чи вони є поодинокими етапами до опанування комунізмом цілого світу, чи може є вже початком великої війни.

Дальші питання такі:

Чи Москва вже готова до війни і чи очікує вона слушного часу, викликаючи хаос льокальними війнами?

Чи такий мир, як є, не є кориснішим для Москви до часу, коли вона „перевиховаває“ поневолені народи і об'єднає комуністичний світ?

Чи може Москва взагалі не бажає великої війни, бо певна, що цілий світ і так з часом стане комуністичним? Тоді цілком недоцільно

приспішувати їй цей „історичний процес” і у великій війні ризикувати дотеперішніми надбаннями.

Відповіді на всі ці питання немає.

В такій ситуації теперішня стратегія Америки полягає в намаганні не допустити до поширення війни чи воєн, льокалізувати їх і тим самим відвернути велику війну. В усіх льокальних війнах, у Кореї, Індо-Китаї, Ляосі, В'єтнамі, величина ризика була різна, але в більшості випадків вдалося удержати статус кво. В одному тільки випадку уступив Хрущов у змаганнях Америки за Кубу. Тут ризико для СССР було завелике у порівнянні з користю. Куба не є життєвим інтересом Москви.

Зате будь-яка акція проти європейських суперечників, мабуть, спричинила б війну, а спроба відривати Україну напевно її розв'язала б. Цю границю ризика війни визначити можна у більшості випадків, але не в усіх. В справі В'єтнаму проблема зазублюється з позицією Китаю, і саме це використовує Америка для скріplення своєї позиції.

Складниками реальної стратегії є нині не тільки такі чинники, як військові сили, союзники, економічна спроможність, але також стан наук — фізики, біології, психології мас тощо. Але не моменти емоційні чи сантиментальні. Такі слова, які знаємо з публіцистики, як страшна катастрофа, знищення континентів, а то й всієї земної кулі, вислів Айнштейна, нібито ще одна війна відбуватиметься луками, і Рассела, що, мовляв, і така думка оптимістична — не грають ніякої ролі у тверезих плянах великої війни. Не береться також під увагу книжки англійського автора С. Кінг-Галла, який пропагує тезу, що спротив Москві у війні принесе Англії повне знищення і московську комуністичну окупацію. В обличчі такої перспективи — твердить він — кожний спротив зайвий, і навіть збройне підпілля недоцільне, бо на ньому потерпить населення. Натомість Кінг-Галл рекомендує прийняти окупацію і після того перевонати москалів, що англійська соціальна система краща, як московська. Москалі напевно зрозуміють це, переконаються і — зміняться.

Для інформації читачів наводжу далі погляди визначних і вирішних людей Західу. Важливими для нас є їх висновки про роль України

у можливій майбутній війні і думки про події, що розвиваються у сучасному світі.

2

Від часу закінчення другої світової війни мир має дуже проблематичний характер. Агресивна Москва викликає війни льокального характеру, почавши від Китаю, а на В'єтнамі скінчивши. Поза тим на всіх майже континентах комуністи спричиняють революції, розрухи, господарський хаос та створюють ситуацію непевного завтра. Не одна з таких подій могла викликати велику війну, а проте Захід, зосібна найсильніші мілітарно і економічно ЗДА, докладали всіх зусиль, щоб не допустити до загострення, яке довело б до крайньої межі. Така політика, яка не раз захитувала престиж і довір'я до ЗДА, була на руку Москві: вона використовувала поставу ЗДА, підсувуючи у світі думку, мовляв „капіталісти“ нездібні до рішучих дій, вони дбають тільки про особистий інтерес і, в разі небезпеки, воєнних договорів не дотримаються. Коли до цього пригадати ще й вибори в різних країнах, у яких комуністи демократичним шляхом прийшли до влади або просунулися спільно з іншими партіями, коли взяти під увагу засоби московської психологічної війни та дій п'ятих колон, тоді стане ясно, що речникам спротиву опадали руки, і витворювалося переконання, що ввесь світ явно чи скрито запрягається до московського воза.

Хоч причинились до такого стану в значній мірі впливи всяких „рожевих“ професорів, „спеців“ та лібералів у західних провідних колах, головним чинником було і є почуття відповідальності провідних політиків за державу, за її установи, господарство і культуру. Таке саме почуття у відношенні до „своїх“ держав, очевидно, мають і комуністичні провідники. І вони за будь-що не підуть на велику війну. Тож межа між миром і війною дуже елястична і залежить від часу та ваги предмету спору.

Велика війна може викликати у перших же хвилинах ядерну атаку, тобто бомбардування противника надпотужними водневими бомбами. Хто перший спаралізує господарську спроможність противника, той матиме дальшу ініціативу в своїх руках. Є аргументи за і проти ядерної війни. Є голоси, які виключають водне-

ву бомбу, бо це — зброя двосічна. Але певності одного чи другого становища немає. Договір про заборону атомової бомби? Але такий договір може не мати ніякого значення. Коли б у війні Москва стала перед обличчям поразки, вона, без сумніву, зірвала б усякий договір і перша вжила водневих бомб.

Свого часу Вашингтон заявив, що не почне атомової війни, а свої бомби застосує тільки в тому випадку, якщо Москва першою почне таку війну. Ця заява з мілітарної точки зору є недоречною, але практичне її значення, мабуть, тільки пропагандивне. Бо атомова агресія — поняття неокреслене. Американський реванш може відбутися після скинення перших московських бомб на терени Америки, але він може бути й тоді, коли штучні сателіти, що кружляють довкола землі, донесуть про останні приготування Москви до атомової атаки.

Обидві сторони уважають, що їхні припаси нуклеарної зброї є відстрашуючим чинником проти атомової війни. Для обох сторін це лише в деякій мірі запорука, що у великій війні атомової атаки не буде. Непевною є також віра в те, що застосування атомової зброї вдастся вдергати в обмежених розмірах, отже в формі малих ракет і артилерії. Але цей „поріг“ дуже хиткий, і залежить він від дальнього розвитку такого роду зброї та від воєнних подій.

Не вживаючи ядрової зброї, Москва мала б у перших початках війни перевагу в кількості дивізій наземних військ і, як дехто припускає, могла б упродовж короткого часу захопити цілу Європу. Господарський потенціял Європи так потужний, що самою свою вагою перехлив би шанси остаточної перемоги у користь Москви. Тож немає сумніву, що ЗДА зразу виступили б в обороні того континенту, щоб не допустити до поважного підсилення противника.

Ще дехто перестерігає, що причиною вибуху атомової війни може бути фальшиве вістка або рішення вжити нуклеарну зброю однією з жертв московської агресії.

Наслідки атаки новими родами бомб, при нових засобах охорони, практично сьогодні невідомі. Чи справді це буде повне знищення, чи тільки місцеві, більші або менші, втрати? Ніхто на це відповісти не може. Тому єдиний засіб західної політики — втримати теперішній, хоч і як непевний стан — обмежувати всі війни до

льокальних подій. Цю зasadу проводиться послідовно упродовж останніх двадцяти років.

Але не всі військові фахівці згідні з таким ставленням справи. В остаточній розгрі комунізму і вільного світу вони шукають інших шляхів.

Ген. Мексвел Д. Тейлор, дорадник президента ЗДА і голова об'єднаних шефів штабів, заявляє, що політичні чинники сподіваються поширення й поглиблення запалюючих точок у світі, як висліду підривної політики світового комунізму. З огляду на такі перспективи в ЗДА рішено зрівноважувати комуністичний натиск відстрашуванням атомовою збросою та льокалізацією воєн. Це — так звана елястична реакція. Ціль льокалізації є такою важливою, що не має значення, чи її вислід буде більш чи менш позитивний для ЗДА.

Ген. Тейлор пропонує зрезигнувати із стратегії відстрашування атомовою збросою, а натомість бити такою збросою і такими військами, які відповідали б кожночасному мілітарному й політичному положенню.

Атомовий фахівець і дорадник Комісії атомової енергії Е. Теллер у своїх працях заявляє, що нині не можна передбачити, як зареагує кожна із противних сторін на агресію. Наприклад, коли Москва забажає окупувати Берлін, вона мусить сподіватися реакції ЗДА, але певності, яка це буде реакція, не може мати. Одне певне, що ЗДА зареагують протиударом, з конкретним наміром втримати конфлікт у льокальних розмірах. Проте, вислід залежатиме від того, чи й друга сторона заінтересована у льокалізації конфлікту. Отже Москва мусить враховувати невідомий фактор, який зростатиме із поширенням збройного конфлікту. Із зростом сили напруження Москва мусить бути дуже обережною з атомовою атакою, бо й ЗДА будуть готові на все.

Е. Теллер аналізує обмежену атомову війну, яка розгориться лише на означеній території, в обороні заатакованої держави. Він твердить, що пессімісти і люди, не ознайомлені з діянням атомової зброї, впевнені, що в такій війні ЗДА „взвізольять“ тільки мерців і руїни. Але така певність зроджується із незнання природи атомової зброї, її тактики і стратегії.

Те, що у другій світовій війні бомбардування німецьких міст мало великий успіх, не є ще до-

(Sakihēhā Gyā)

B JAPANES BIBLIO.

Barahna i hepiuyatichs amepnkaanthia y piianix kohfjirkax 3 Mockroo mani ohy npaniny: ctpax nepeff binho. Take inenxihne hactarjehna mle blipue nposorje Mockry jo arpecii. L. Karh ybake automoy 36po ro za rohehnin biHcpta- myhoniñ nshnink, i habrib odcjotoe bknittia ii

— *hansherihunin sacciò napolitano Binihi.*
ekopo i mitho. Ha nprobarkahlo Derrybarin cungjoro
tinha binaa soppokettu rimuorihutan Geosolitajaho,
yoliniho: ha rokhyi cupogy casotaraxy iu qirape-
e tucqari mokjinbinoceten, arie tijikrin otha e morohi
y bijnourenhi Amepkinha zo Cobretckoro Goroy

QAH B II chimbapai 3 YIIA.
mphonohye illi, lotokhi i3 miwan nimbijiphoi gitka
hnx MocKroo kpaith. B佳jipmuu Mipkyaanhax bih
boi 36poi, ak bih chimbapai hacjejhna noheorie-
tin cibitorin binhi 3ajiekhantme he tak bih atmo-
3penutio, Tejjiep cibepjikye, mo yechix y tpe-
ka binnde tijipin ha kopnctb mocrtachpkrn pyxi.

Y Briti u. p. ha etopiphrae uppeci hoarunginc
bittern, uo rojorhe komahayrahna amepnra-
cprinx biinchk y libejenomy Bethami mae bin npe-
snehetra Jukachoa bishay pyry sactogeobyrasr
npton sakjotinkri piaphopyhy 36poto 663 ome-
kheh. Amepnrahcrik bohoi jutark majorb tenep
hahboriuii cncetemn phahatometn, aki hpotatorw

Bernki Macn MocKoreprinx Bicckr Hamrebo ne-
pebaekarimyth amepnirachckri spmii i ti 3 ejshhna
moneborejehnx hajin, thi crayth no ctopohi 3/1A.
Barpoda omekekhejoi in latkynhooi ztromobi 36poi
he jodzborjint MocKckri smacorjohorsin goi bincpks
i koujuehtpybarin ix jija hinuhenha nocrectachpks
biJyjihb moneborejehnx haJpoh. Otkc, Ropcr Myci-
tme onepybarin mazjimn BiJyjihb, a taka tarin-

Mytr duritjyakim taphachmiprom.
Jlytra cebitora binha xapsarepnayrasajac sma-
corjehhahm bincik', bejinkum taphachmopthimn
tsarikam i fphotom. Tpera biythaqanmetpeka
i Gees sauhitja. Maingyithi gntan, ne 6yayta gntan
tun, uo mogen 600 6yate tita kphia Gees fphoty
i Gees sauhitja. Maingyithi gntan, ne 6yayta gntan
tsarikam i fphotom. Tpera biythaqanmetpeka
tsarikam i fphotom. Tpera biythaqanmetpeka
i Gees sauhitja. Maingyithi gntan, ne 6yayta gntan
tsarikam i fphotom. Tpera biythaqanmetpeka
37A, uporatoryon tsilpheneha noherogenhix
Mockhoro haponir, he mokgyth hundutu iixhix micr
i ix camx atomoburnn somdaman. Hee i unoxijo-
lithinx motnibra hemcjhime. Tok y maingyithin
binhi kokha ataka parketam n somdaman 6yayt
nopyaymaha 3 token 30py ncnxojolihoy i mihi

American he omenkintaca jibonea-tpoma 60-
6apaybahmin bingkorox 6aa hepeoohi nappi-
3ahkin a TibiJehomy Betrami. Thenep amepinkah-
cpihi ta mbaJehomy Betrami. Thenep amepinkah-
bo a cncrernanho gomagapuyoth ctpaterihos
baekjinihi 06,ekrin a TibiJehomy Betrami. Aje jeo
upolo aacy 37A he ocarin eroei metn — upn-
meycnti komyhicticninhin ypaA Laheo lipuninhin

Basko nepejgahinti, a akomy hampati posben-
barimetrica bina ha tepotophi Betzamy. Aje
bake hemaa kajahro gynhry, njo cypobokryaatsa li
Mockers chinpho 3 Thenihiton, i njo cypobokryaatsa
pouw nkyakadommo nolammin kalan

(Home & Hobbies)

HA TUI BETHAMGPKOI BINHIN

I. Kaponeus-Uyuhuk

хвилини вистрілюють 200 гранат, а також високої нищівної сили бомби, т. зв. „гадюче око”.

Виникає питання: чи бомбардування теренів Північного В'єтнаму примусить уряд Го Чі Міна до капітуляції? Як відомо, північнов'єтнамська промисловість розвинена дуже слабо. Знищення її в налетах південнов'єтнамських та американських літаків поставило б ту країну перед перспективою стати лише аграрним додатком червоного Китаю. Якщо ж Го Чі Мін скапітулює, то „китайські товариши” запишуть північнов'єтнамський комуністичний уряд на список капітулянтів і зрадників „справи Леніна”.

Москва і Пейпінг вимагають, щоб ЗДА відтягнули свої війська з Південного В'єтнаму, а владу передали червоним заколотникам, так званому „візвольному фронтові”, що є ніби „єдиноправним представником” південнов'єтнамського населення: добре відомий з останніх десятиліть комуністичний метод!

Нема сумніву, що коли б президент Джансон діяв згідно з порадами журналіста Волтера Ліппмана, французьких дипломатів і деяких англійських публіцистів, то в Сайгоні вже давно сидів би комуністичний уряд.

Невідомо, яка відбувається залаштункова граміж Москвою, Пейпінгом і Ганоєм. Комуністична пропаганда називає справедливу, оборонну війну Південного В'єтнаму „брудною”, „загарбницькою”, „хижакською”.

На початку квітня цього року комуністичні верховоди Північного В'єтнаму не виявили радошків з тієї нагоди, що пейпінгські „товариши” обіцяли їм допомогти військовими частинами, при умові, що уряд Ганою офіційно проситиме такої допомоги. Очевидно, там усвідомлюють, що, коли на терени Північного В'єтнаму прибудуть червонокитайські війська, то вони звідти вже не вийдуть. Отже станеться окупація „на запрошення”. Крім того, ЗДА напевно застосують негайно відповідні контрзаходи.

У політичних колах західного світу кружляють чутки, що ЗДА рішені йти на найширшу коекзистенцію з Москвою, щоб не втягнути її в американсько-китайську війну, якби така війна вибухнула. ЗДА готові розпочати війну проти червоного Китаю, але не проти ССРР, і тиснути на Західну Європу, примушуючи її

до щораз тіснішої коекзистенції з Москвою. В цьому світлі стає зрозумілою і політика західньонімецького канцлера Ергарда.

Уряд Ганою, очевидно, здає собі справу з того, що війна у В'єтнамі може перерости в світову війну, а це загрожувало б самому існуванню Північного В'єтнаму. Компартія Північного В'єтнаму стоїть на боці китайської компартії в конфлікті між Москвою і Пейпінгом. Але критикування КПСС на сторінках північнов'єтнамської преси заторкувало переважно справи теоретичного порядку. Тепер, коли Ганої одержав від Москви реактивні літаки і ракети, всякого роду критика КПСС зникла зі сторінок північнов'єтнамської преси.

Го Чі Мін змобілізував усе населення Північного В'єтнаму, проголосив воєнний стан і заявив, що продовжуватиме війну проти „імперіялістичного агресора” до переможного кінця, але, без сумніву, він ураховує, що Північний В'єтнам у висліді цієї війни може стати у відношенні до Пейпінгу тим, чим стала східня зона Німеччини у відношенні до Москви.

Характеристичною була до цього часу тактика Пейпінгу. Подібно до московсько-большевицької, червонокитайська пропаганда горлає про „брудну війну”, що її ведуть ЗДА в Південному В'єтнамі, про „хижаків-роздбійників”, що бомбардують „мирне населення” і т. д., але на ділі Пейпінг не зробив ще жадного рішучого кроку в напрямі війни, обмежуючись „серйозними попередженнями” на адресу ЗДА. Таких „серйозних попереджень” вислав він уже 371.

До останнього часу комуністичні лідери червоного Китаю не дозволяли Москві транспортувати до Північного В'єтнаму зброю та військове майно. 10-го квітня большевики навантажили були поважну кількість військових матеріалів на літаки, але Пейпінг відмовився пропустити їх понад своїми теренами. Тоді всі ці матеріали негайно переладовано до потягів. Так званою „зеленою вулицею” — без жадної затримки — потяги прибули на советсько-китайський кордон. Там їх зустріла китайська митна служба, яка докладно перевірила вантаж і передала його китайській залізничній службі та поліції. З червоного Китаю прийшли вістки, що потяги з тими матеріалами рухалися дуже поволі, а один потяг ніби „цілковито

зник". Все ж таки московський вантаж прибув до Північного В'єтнаму.

Західні радіовисильні повідомляють, що со- ветські літаки „МГГи”, маючи розпізнавчі пів- нічнов'єтнамські знаки, вже вступають у бій з американськими літаками. Крім того, на теренах Північного В'єтнаму совєтські техніки вже змонтували вистрільне устаткування для ракет.

Тактику „китайських товаришів” відносно достави совєтських військових матеріалів ЦК КПСС замовчав перед підсоветським населен- ням, але повідомив про все те таємним листом ЦК компартії на Заході.

Західні політичні обсерватори вважають, що такою тактикою китайські комуністичні ліде- ри намагаються примусити Москву транспорту- вати до Північного В'єтнаму зброю кораблями, розраховуючи на те, що американці не пропус- тять тих кораблів, і це викличе збройний кон- флікт між Америкою і ССРР.

Отже, Північний В'єтнам має вже москов- ську зброю. Як вона була перетранспортована? Через Афганістан, Пакістан, Індію, Тайланд? Неможливо. Лише через терени червоного Китаю. Та це й зрозуміле: не зважаючи на кон- флікт між московським і китайським „брата- ми” червоний Китай і ССРР — один, хоч вже й не монолітний, комуністичний табір. Тож не- ма сумніву, що війна ЗДА проти червоного Китаю обов'язково переросла б в третю світову війну. Московська центральна військова газета „Красная Звезда” і журнал „Комунист Воору- женных Сил” досить прозоро декілька разів на- тякали, що ЗДА „прямують до розв'язання сві- тової ядерової війни, початки якої лежать у В'єт- намі”. Не тяжко здогадатися, що Москва про- воює ядерну війну між червоним Китаєм і ЗДА, хоч і дуже боїться її. Як би Москва не вихва- лялась власною мілітарною потужністю, факт залишається фактом, що ЗДА перевершують її своєю мілітарною силою.

Позиції кремлівських вождів майже не ві- дірзняються від позицій „китайських товари- шів” щодо війни у В'єтнамі. На словах бру- тальна лайка на адресу „американських імпе- ріялістів”, на ділі — страх перед великою вій- ною, хоч внутрішні труднощі в червоній імпе- рії в усіх ділянках політичного та економічно- го життя, зокрема перманентна криза сільсько-

го господарства і поважні заворушення серед поневолених Москвою народів штовхають московських партверховодів до такої війни. Тим часом „китайські товариши”, використовуючи збройний конфлікт у В'єтнамі, під'юджують московських комуністичних головачів, закидаючи їм боягузство та капітулянство.

10-го квітня ц. р. західні радіовисильні пові- домили, що Москва вирішила „дозволити” своїм „добровільцям” іхати до Північного В'єт- наму, але „китайські товариши” заявили, що вони цих „добровільців” ані повітряним, ані су- ходільним простором не пропустять. Це на сло- вах, а на ділі... На ділі в Північному В'єтнамі з'явилися совєтські летуни у північнов'єтнам- ській вояцькій уніформі, з'явилися совєтські ракетні фахівці теж у північнов'єтнамській уні- формі. Під час боїв проти червоної партизанки взято в полон кількох таких „добровільців”. Не впали ж вони з неба. Чи може перетранспорто- вано їх підводними човнами? Версія малоймо- вірна, бо одним підводним човном можна пере- везти не більше як 5-8 осіб. Москва ще не має великих підводних кораблів-транспортників. Крім того, береги і морські простори біля Пів- нічного і Південного В'єтнаму пильно контролюються американською 7-ю флотою.

30-го березня ц. р. президент Джансон зая- вив, що яка сотка азійсько-африканських держав спостерігають за тим, як ЗДА здійснюють свої міжнародні зобов'язання, захищаючи Пів- денний В'єтнам від комуністичного заливу. Як- би ЗДА віддали Південний В'єтнам комуністам, вони втратили б цю сотку азійсько-африкан- ських держав. Державний секретар Дін Раск заявив: „Ми не підемо тим шляхом, який сво- го часу привів до Мюнхену”.

Це все добре. Але які були заяви американ- ського уряду в 1956 році під час мадярської антикомуністичної революції? Чим і як допо- могли ЗДА мадярським революціонерам? А той шлях, яким прямують дотепер дипломати ЗДА відносно України, Мадярщини та інших поневолених Москвою неросійських народів не схожий на шлях до Мюнхену!?

Певно, що для ЗДА В'єтнам, Карібський об- шир, сотка азійсько - африканських держав стратегічно важливіші, ніж — уживаючи ви- слову Діна Раска — „провінція” Україна. Але з точки зору справедливості і в інтересах бо-

Іван Базарко

25 - ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

Двадцять п'ять років тому, коли Європа, а в ній і Україна, спливали у вогні й крові другої світової війни, 24-го травня 1940 р. до столиці ЗДА — Вашингтону прибуло з 168 місцевостей нашого поселення в Америці 805 делегатів американських українців на Перший Конгрес. У його висліді покликано до життя центральний репрезентативний орган української спільноти в ЗДА — Український Конгресовий Комітет Америки, в якому об'єдналися своїми братськими союзами, установами, організаціями й ідеологічними та професійними групами всі українці й американці українського походження — крім тих, що своїми поглядами і практикою стали на послуги комуністичної Москви.

ротьби проти московського імперіалізму стратегічно найважливішим є розвал червоної імперії СССР внутрішніми силами поневолених Москвою народів. Для цього не потрібно третьої світової війни. Потрібна лише всебічна підтримка визвольних змагань цих народів.

4-го квітня ЗДА вирішили посилити свою участь і в суходільній війні проти В'єтконгу. Збройні сили Південного В'єтнаму чисельно збільшується на 160.000 вояків і нараховуватимуть 760 тисяч осіб. Уряд ЗДА має намір значно збільшити контингент своїх військ у тій країні. Але це станеться лише у тому випадку, коли Пейпінг та Ганой масово поповнюють в'єтконгівців своїми „добровільцями”.

Як Вашингтон, так і Москва декларують перед світом про свою готовість полагодити в'єтнамський конфлікт шляхом мирних переговорів. Але кожна сторона розуміє мирові переговори по-своєму. Москва хоче, щоб американці залишили Південний В'єтнам, а після того в Сайгоні владу мав би перебрати комуністичний, „незалежний” від Го Чі Міна та Пейпінгу уряд. Вашингтон вважає, що Північний В'єтнам може залишитися „соціалістичною державою”, а характер правління в Південному В'єтнамі мав би бути визначений демократичним способом. Таким чином ЗДА ніби санкціонували б поділ Індо-Китаю на дві держави.

Тим часом в ССРС, Болгарії, Чехії, східній

Напередодні Конгресу Об'єднання Українських Організацій в Америці, що діяло в роках 1922- 1940, видало відозву, в якій подало такі цілі й завдання, що мають лягти в основу праці нової репрезентації американських українців:

„Ми, що є під опікою американського звіздистого прапора, хочемо дати нову поміч українському тризубові. Хочемо допомогти тому, що несе українському народові волю і свободу, а Україні такий суспільний устрій, що забезпечив би кожній одиниці працю, охорону перед візником, розвиток її індивідуальних сил та змогу по-своєму думати, говорити чи писати й порядкувати своїм особистим життям.”

Ті засадничі завдання лягли в основу Стат-

зоні Німеччини та на Кубі вже формуються т. зв. „інтернаціональні бригади”. Формуються також відділи „добровільців” у Північній Кореї, Монголії, навіть у Югославії. Невідомо, як ця справа виглядає в червоному Китаї. Якщо т. зв. „інтернаціональні бригади” будуть створені, то червонокитайським лідерам залишиться тільки пропустити їх через територію Китаю.

В політичних колах Західної Європи кружляють чутки, ніби Вашингтон диспонує докладними інформаціями про те, що проти мирного полагодження в'єтнамського конфлікту гостро виступають китайські комуністичні лідери. Так, наприклад, тітовська газета „Борба” писала: „КП Китаю бажає продовження війни у В'єтнамі до останнього в'єтнамця”. Вашингтон диспонує також інформаціями, ніби становище Го Чі Міна досить хитке, бо в північнов'єтнамській компартії зростають впливи прокитайської фракції. На тлі цього ЗДА рішені далі бомбардувати з повітря Північний В'єтнам, щоб підривати волю північнов'єтнамського комуністичного режиму до спротиву. Не знаємо, якими засадами керується в цій справі американська дипломатія, але коли б північнов'єтнамський уряд припинив підтримку В'єтконгу, то представники Вашингтону погодилися б сісти за один зелений стіл поряд з представниками Го Чі Міна, Мао Тсе-тунга і Брежнєва.

туту УККА, що, згідно з його 2-им і 3-им параграфом, має:

2. сповіщати про скрутне положення українського народу та забезпечувати всі можливі засоби підтримки в його героїчній боротьбі за відбудову Вільної, Незалежної й Демократичної Української Держави.

3. Помагати українському народові в його ріднім краю, щоб здобув чесне і рівне трактування з іншими народами, як вільний й об'єднаний член у родині європейських держав.

УККА впродовж 25-ти років здійснює свої статутові завдання при допомозі своїх Відділів, яких діє під цю пору 105, центральних організацій, що їх начислює УККА — 53 та їх низових клітин, розкинених по всіх стейтах ЗДА.

УККА вже двадцятий рік видає „Український Квартальник” і вісімнадцятий рік — „Український Бюллетень” та ряд публікацій, передусім відбитки з Конгресових Рекордів, в яких подається промови сенаторів, конгресменів, губернаторів, посадників та інших визначних діячів суспільно-громадського життя Америки про Україну та її поневолення. Тих брошуру — відбиток появилося вже понад 600.000 примірників, і вони розійшлися не тільки в Америці, але й по всіх англо-саських країнах. Рівночасно УККА видає в українській мові „Конгресові Вісті” та різні інші публікації.

Поширюючи правду про Україну, УККА інформує світ про прагнення українського народу до волі і про облудність пропаганди, яку ширить Москва, мовляв, український народ живе щасливо з братнім російським народом в Советському Союзі.

За час свого існування УККА ініціював цілу низку заяв та резолюцій в Палаті Репрезентантів і в Сенаті ЗДА в справі поневолення України. Тут належить згадати про щорічне відзначування дня 22-го січня — річниці постанови Української Незалежної Держави. Завдяки ініціативі УККА ухвалено закон про „Тиждень Поневолених Націй”, який відзначається щороку в третій декаді липня. УККА підтримує живі контакти з американськими відповідальними політичними установами, як: Американська Конференція для Визволення Неросійських Народів СССР, Конференція Американців з країн Центральної та Східної

Європи, Всеамериканська Конференція Поборювання Комунізму, Американська Рада Безпеки та іншими, які займаються проблемами комунізму, російського імперіалістичного колоніалізму, поневоленими народами та миром у світі.

УККА влаштовує при допомозі своїх відділів національні свята, маніфестації, радіові авдиції, телевізійні дискусійні виступи та виступи в пресі і в такий спосіб інформує про історію України. Єдиним змістом всієї політичної діяльності УККА є допомога українському народові в його боротьбі за визволення. Ця політична діяльність не залежить від нікого і спирається виключно на тих принципах, що лягли в основу Актів 22-го Січня з 1917 і 1918 років.

УККА діє при допомозі таких своїх виборчих органів: Екзекутиви, Політичної Ради, що разом творять Раду Директорів, і Ширшої Ради. Найвищим і законодавчим органом УККА є Конгрес. За час існування УККА їх відбулося 8, останній — в жовтні 1962 року. На тих Конгресах вибирається згадані вище керівні органи та Контрольну Комісію й Апеляційний Суд. Допоміжним чинником у праці УККА є цілий ряд Комісій. Всі постанови і рішення схвалюються демократичним способом, тобто більшістю голосів. Ніякого диктату однієї особи чи якоїсь групи в системі УККА нема. У всіх рішеннях керівні органи шукають компромісу через зговорення і порозуміння, коли є розходження думок у будь-якій важливій справі.

Коли б дійшло до того, що УККА, внаслідок недостачі внутрішнього компромісу, перестав існувати, тоді напевно створилося б кілька т. зв. репрезентативних осередків, які при своїх суперницьких засобах репрезентування звели б нанівець всі надбання УККА на протязі 25-ти років.

При УККА діє, як автономна одиниця, Шкільна Рада. Її завдання — організація шкіл українознавства та педагогічний нагляд за їх працею. Школи українознавства — понад 60 — розкинені по всіх українських громадах. В цих школах вчаться понад 5.000 дітей, а про їх виховання дбають 300 учителів, які вільні від заробіткової праці дні присвячують молоді. Шкільна Рада УККА видала

в останніх роках 25 назв підручників накладом кругло 100.000 примірників. На частинне покриття коштів видань цих підручників УККА виплатило понад 13.000 доларів. Всі воно змагазиновані в приміщенні УККА і звідти розсилаються не тільки до шкіл українознавства Америки, але й до всіх українських шкіл, що існують поза межами батьківщини в цілому світі. Треба підкреслити, що з них користають також українські родини, батьки яких позбавлені можливості посылати дітей до шкіл українознавства, бо живуть відокремлено від української громади.

Між центральними організаціями — членами УККА є 7 молодечих організацій, які координують свою працю на спільніх конференціях, що відбуваються майже щомісяця під проводом координатора молоді, який є членом Екзекутиви УККА.

Для фінансування всієї многогранної праці УККА рішенням IV Конгресу, що відбувся у Вашингтоні в днях 5 і 6 листопада 1949 року, створено Український Народний Фонд. У постановах цього Конгресу читаемо: „IV Конгрес доручає керівним органам приступити негайно до організації Українського Народного Фонду для зборки Національного Датку, охоплюючи ним всіх українців у ЗДА. Конгрес закликає ввесь український загал ЗДА протягом кожного року зложить свій даток у висоті 10-25 або 50 доларів, відповідно до своєї заробітної платні.” За час 15-ліття існування цього Фонду наша громада зложила на всі акції, на всі виступи, на всі публікації та на всю різнопородну політичну діяльність понад 1.000.000 доларів. Маючи таку фінансово незалежну базу, УККА, за час свого 25-літнього існування, добився великих осягів так на зовнішньому, як і на внутрішньому відтінках, поборюючи всі ті сили, які протиставляться українським змаганням до незалежності і свободи.

Чи 1.000.000 доларів — це так багато? Не раз ми говоримо і пишемо, що в ЗДА мільйон українців, а з цього числа національно-свідомих і матеріально забезпечених напевно повинно бути щонайменше 100 тисяч. Отже впливи до УНФонду повинні давати річно 1.000 000 доларів. Та коли він фактично не доходить навіть до 100.000 доларів річно, то це означає, що

тільки одна особа на десять свідомих платить свій національний даток.

УККА починає нове 25-ліття своєї праці. Він має її не тільки поширити, але й скріпити. Наші історичні вороги не сплять. Вони й далі будуть намагатися не тільки послабити наші впливи, які ми осягнули так у Вашингтоні, як і в багатьох столицях стейтів та міст, але й за всяку ціну їх знищити. Наше завдання — їм протиставитись так, як це ми робили впродовж минулих 25-ти років.

Про це докладно з'ясовують постанови, які запали на останньому засіданні Ради Директорів УККА, що відбулося 20-го березня 1965 року в готелі Статлер-Гілтон в Нью Йорку.

СТАНОВИЩЕ УККА У СПРАВІ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІЯРХАТІВ

Рада Директорів Українського Конгресового Комітету Америки, на своєму засіданні в суботу, 20 березня 1965 р., в готелі Статлер-Гілтон, у Нью Йорку, Н. І., вислухавши доповідь проф. Лева Добрянського, Президента УККА, прийняла одноголосно слідуюче:

1. Рада Директорів УККА, говорячи в імені більш як двох мільйонів американських громадян українського походження, висловлює сердечну подяку Його Святості Папі Павлові VI за підвищення до гідності Верховного Архиєпископа і Кардинала Високопреосвященого Йосифа Сліпого, Львівського Архиєпископа і Митрополита Галицького, відзначаючи цим актом Українську Католицьку Церкву, І. Е. Кардинала Йосифа Сліпого та український народ взагалі.

2. Рада Директорів УККА висловлює цим свої щиро-сердечні привітання і найкращі побажання Його Еміненції Кир Йосифів Сліпому з нагоди його номінації Верховним Архиєпископом та його відзначення гідністю Кардинала, що є одним із найвищих у Католицькій Церкві, як знак признання за його вірність Христовій Церкві, за що він терпів великі страждання з рук московських комуністичних тиранів через 18 літ.

3. З огляду на те, що як Українська Католицька, так і Українська Православна Церква відіграють видатну роль в житті Українців у вільному світі, Рада Директорів УККА закликає всіх членів УККА співпрацювати в тісному контакті з їхніми церковними Іерархами, щоб зміцнити ці Церкви у всіх їхніх діяннях.

4. Рада Директорів УККА висловлює глибоку надію, що з огляду на визнання ролі Східних Церков під час III сесії Вселенського Собору минулої осени і схвалення декретом їх окремішної схеми, Український Католицький Патріярхат буде встановлений тим більше, що Українська Католицька Церква є найбільш чисельною між Східними Церквами, нараховуючи понад п'ять мільйонів вірних. Таким чином Українська Католиць-

Літописець

БЕЗКОМПРОМІСОВА БОРТЬБА З ВОРОГАМИ

Коли перечитуємо всоте сторінки безсмертного „Кобзаря”, годі не зупинитися над двома його заповідями, що виступають майже в усіх його творах: з одного боку — безмежна любов до безсталаного українського народу, а з другого — безкомпромісова боротьба з усіми ворогами України.

Щодо першої Тарасової заповіді, то вона не потребує ніяких вияснень, але друга заповідь вимагає обговорення.

Упродовж всієї нашої історії Україна була оточена ворогами, що зазіхали на її багату землю. Годі було з усіма нараз воювати, і тому наші володарі йшли часто на компроміси, на союзи з деякими сусідами, щоб спільно поборювати інших, більш небезпечних сусідів.

Наша княжа доба — це довгий ланцюг воєн з усіми сусідами, як теж довгий ланцюг компромісів з меншими ворогами, різних союзів, політичних подружжя тощо. Деякі наші князі, як Володимир Великий, Ярослав Мудрий, розуміли небезпеку з польської сторони і тому зводили війни з поляками. Князь Василько Теребовельський задумував вирушити на поляків і розбити їх, бо передбачав їхні імперіялістичні тенденції щодо наших земель. Однаке заздрість і ненависть волинського князя Давида довела до осліплення кн. Василька. Можливо, що кн. Давид зробив це за намовою польських агентів, щоб позбутися небезпечної ім ворога. Коли ж кн. Роман Мстиславич вирушив на поляків, то згинув у засідці під Завихостом.

Інші наші володарі, як король Данило, відвували зустрічі з польськими князями та королем, укладали воєнні союзи з поляками проти

ка Церква матиме запевнене належне місце у Вселенській Католицькій Церкві і також у важливому екуменічному русі по всьому світі. Креований Український Патріярхат завершив би суверенну самоуправу Української Католицької Церкви, а тим самим пригадав би світові про необхідність віднови суверених прав для всього Українського Народу.

5. Рада Директорів УККА висловлює надію, що Українська Православна Церква у сліщний час досягне створення Українського Православного Патріярхату, що його Рада Директорів УККА вважає надзвичайно важливим з загального українського погляду.

мадярів, татарів, заключали політичні подружжя з польськими князівнами або віддавали своїх доньок за польських князів і королів.

Таким чином, замість безкомпромісової боротьби з польськими сусідами, деякі наші володарі входили з поляками в компроміси, союзи, подружжя, — і заходили їх до захоплення наших земель!

Інші наші князі кликали на поміч мадярів, сужданців, москвинів, хозарів, печенігів, навіть татарів — і таким чином втягали у наші внутрішні справи ворогів, що не вийшло нам на добро.

За часів Гетьманщини були компроміси з усіми сусідами України, — і це довело кінець-кінем до Великої Руїни...

На жаль, наша історія має стільки неясних місць, що ми не всілі точно встановити всіх причин отих компромісів з ворогами.

Нам трудно зрозуміти, чому великий гетьман Богдан Хмельницький, після славних перемог під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями — не зайняв Львова, Переяславля, Холма, навіть Варшави, хоч міг був це зробити, а пішов на компроміси з поляками. Письменник О. Соколовський описав у своїй цікавій історичній повісті „Богун” драматичну розмову гетьмана Богдана з полк. І. Богуном. Останній закидав гетьманові компроміси з поляками, що загрожувало провалові переможного повстання. Обидва висували свої докази в обороні свого становища: Богун — безкомпромісової боротьби, а гетьман — дипломатичної гри з багатьма державами. Обидва змагали до одної мети, але різними шляхами.

Гетьман Богдан мав силу зайняти всі наші землі, бодай по Сяні, не допустити до повороту польської шляхти на українські землі, — тоді мав би підтримку широких народних мас. Але через зволікання з остаточним розгромом поляків, через компроміси з ними — утратив у великій мірі довір'я народу, і тому мусів шукати підтримки в Москві, що закінчилося трагічно для України. Можливо, що компроміс з південним ворогом-татарами зв'язав руки великому гетьманові, бо поляки старалися перекупити тата-

В. Левенець

ГРОМАДА ВЖЕ СКАЗАЛА СВОЄ СЛОВО

Вже кілька років ведеться на сторінках українських газет дискусія над питанням: говорити чи не говорити з висланцями Москви, або, як їх дехто називає, „гостями з України”. Ця дискусія почалась, мабуть, ще перед приїздом Вірського з його співаками та музиками, загострилась після створення в Нью Йорку „круглого стола”, а розгорілась щойно після „любовного” листа культурних діячів України до Шевченківського Комітету, в якому вони повідомляли про своє бажання взяти участь

рів на свій бік, щоб ударили на козаків з другого боку. Однаке, за віймком зради під Берестечком, полякам не вдалося відтягнути татарів від козаків.

Інші гетьмани йшли на компроміси то з турками, то з москалями, то з поляками, і через те втратили довір'я народу. Гетьман Мазепа довгі літа був вірним підданим царя, і через те народ не пішов за ним, коли він несподівано зірвав з царем, бо 21 рік мав його за відданого Москві виконавця її волі, особу, вибрану гетьманом на вимогу царського посла...

Перший рік великої революції на сході Європи — 1917-ий рік, зійшов на компромісах тодішнього нашого соціялістичного уряду Центральної Ради з урядом Керенського. Безкомпромісова становище М. Міхновського за негайним проголошенням самостійності України та за зірванням з Москвою — на жаль — не мало послуху серед збаламучених соціальними кличками тодішніх наших провідників. Автономісти й федералісти тоді переважали. Змарновано безповоротно 10 місяців, коли можна було, при безкомпромісій поставі Центральної Ради, її уряду, війська й народу створити міцну українську державу. Коли всі компроміси з Москвою не довели ні до чого, Центральна Рада пішла на компроміси з Берліном і Віднем, що теж не довели до бажаного кінця. Внаслідок цих компромісів — народ перестав довіряти українській владі, — став збоку і не підтримав дальших змагань за нашу державність. Компромісів, нерішучість, половинчатість, брак віри у свої си-

в посвячені пам'ятника Т. Шевченка у Вашингтоні в характері офіційно запрощених гостей.

Один за одним почали тоді вискачувати лапчинські, пропонуючи українській громаді в ЗДА взяти навіть пограбовані в наших селян і робітників гроші на пам'ятник, мовляв, 50 тисяч доларів — велика жертва, а ще коли її дають „брати”. Тоді переміг здоровий глупзд, і лапчинських рішенням Екзекутиви УККА і Шевченківського Комітету зіпхнено з висо-

ли — здискваліфікували тодішній наш провід в очах народу.

Тільки безкомпромісова боротьба за свою державність, ведена послідовно від самого початку революції 1917 р., була б об'єднала цілий український народ довкола проводу і принесла б остаточну перемогу.

Компромісова політика деяких українських партій під польською, румунською та чеською окупаціями не довела до успіхів, — зате найбільше успіхів мала безкомпромісова боротьба ОУН проти всіх окупантів України, що завершилася створенням УПА.

Нічого не осягнули всі компроміси з комуністичним режимом: проф. М. Грушевського, В. Винниченка та багатьох інших, що пробували співпрацювати з советським режимом. Майже всі „зміновіковці” наложили своїми головами.

Також ні до нічого путнього не доведе й сучасне советофільство „круглого стола” та зворушлива гостинність для „бригади Колосової”. Не туди дорога!

Великі люди й великі народи довершили направду великих діл свою безкомпромісовою поставою й боротьбою проти всіх своїх ворогів.

Шевченко, що десять років на засланні „карався, мучився, але не каявся”, вказує нам із-за могили правильний шлях безкомпромісової боротьби з ворогами аж до повної перемоги. Його могутній голос лунає й досі, як труба Архангела: „Борітесь — побороте!” І за цим Тарасовим голосом повинен піти ввесь український народ.

Віримо, що піде!

кого подіюму, на який вони пнялися. Здавалося, українська громада в ЗДА своєю стотисячною участю в посвяченні пам'ятника і своїми майже спонтанно відбутими політичними вічами, в яких засуджувалось порушників національної дисципліни, матиме спокій. Але це тільки здавалося.

У централі КГБ поспішно підготовляли новий диверсійний план, а в Нью Йорку двійкарський „трест мозків” з кількома підпомагачами та перекупками, що їздили в Україну ніби медаликами торгувати, підготовляли нову авантюру, яку вони назвали дуже голосною назвою: „зустріччю українських культурних діячів еміграції з культурними діячами України”.

Незабаром після того бригада Колосової „несподівано” з’явилася в Нью Йорку і через Вашингтон, Чікаго та міста Канади об’їхала Північну Америку. Рейд тієї бригади приніс велику шкоду духового й дисциплінарного характеру. Ціль московського КГБ була частинно досягнута, на жаль, при допомозі нашої духової мізерії, що має претенсії називати себе елітою.

„Чорна сотня”, „голота” (це — УККА і громада, що не поділяє думок „еліти”) склала іспит на сто відсотків: вона стояла твердою скалою, викликаючи подив навіть у чужинців. „Що з Москви приходить — фальшиве і підступне, а якщо йдеться про Україну і українців — тим більше”. Так відповідала громада.

А що на це КГБ, „трест мозків” і купка „загублених людей” та радянофілів? — Винні бандерівці! І проти них повели кампанію ті самі і знову спільно. Аналогічність методів аж надто наглядна.

Нижче містимо голоси преси потойбічної і еміграційної, що в той чи інший спосіб висловлювалась у питанні контактів з висланцями Москви.

„Українське Життя”, яке виходить у Чікаго і в якому так часто пописуються „круглостолінники”, в ч. 8 з 14. березня ц. р., пишучи про зустрічі „представників українсько-радянської культури з представниками національної еміграції”, пише:

Ми були і є засуджені на те, щоб іти в тіні панівних політичних течій поміж двома світами. З нашим силовим (кількісним і якісним) репертуаром смішно говори

рити про орієнтацію на власні сили. А все ж таки не сміємо забувати, що ми є носіями вільної України... Тоді розмови з нашими земляками „звідтіль” будуть цікавішими, багатшими і кориснішими. Не лякаймося того, що сьогодні Україна прив’язана до Росії. В існуючій політичній ситуації в світі і в ССР можемо сміло повторити слова (як це не парадоксально!) Леніна, що без вільної Росії не може бути вільної України.

Стільки викресала з себе душа раба. „Гниллю душа його зацвіла” — сказав би поет, а ми від себе додамо: і московською отрутою.

В цьому ж числі газетки ще й стаття тоже „журналіста” Миколи Галіва під. заг. „Диктатура ЗЧ ОУН”. Автор у простенький і дешевий спосіб „розправляється” з Проводом ЗЧ ОУН, ГУ ООСЧУ і „вождями” (мабуть, з персональних причин і жалів). Ось кілька „квіточок з цієї довжелезної статті:

Лихо й небезпека лежать, власне, у тих безвідповідальних вождях. Вони наставили своє членство проти українських патріотів, сказавши, що вони вороги... Якщо б це було трохи інакше, то було б вам горе. На кожний кивок пальця вождика, летіли б голови...

Бідолашний автор настрашився таки не на жарт, що полетить його голова. А пощо вона йому? І так не придастися на ніщо путне. А реферат про „прояви тоталітаризму серед української спільноти” зуміє виголосити навіть „асторієць”, але вже не за „круглим столом”, як це зробив автор, а в приміщенні „Лиса Мікити” в Народному Домі.

Знаний поборувач „бандерівців” і автор багатьох пашків лів В. Шемердяк у статті „Криза чи провал” („Українське Життя” з 21-го березня) пише:

...Правдивих колаборантів, що співпрацюють з ворогом і є членами української комуністичної партії, є приблизно триста на кожного таборового поліциста чи есбівця. Одиноча ситуація, в якій визвольний фронт може розправитись з ними, це тоді, коли хтось інший поз’язує їм руки й ноги і поскладає на землю, а есбісти тільки ходитимуть і стрілятимуть.

Після прочитання вище наведених слів мимоволі зроджується не нехіть, а співчуття до автора: він хворий і потребує негайної медичної допомоги.

До цієї кампанії на знищенння „бандерівців” можна було б ще додати кілька пікантних статей у „Вільному Слові”, що виходить у Канаді, і статті відомого реалітетника Р. Рахманного в „Наший Меті”, католицькому тижневику з Торонто. Останній навіть виступає в ролі учителя конструктивізму, що його, мовляв,

треба протиставити анархії. Ясно, що до числа конструктивістів автор зараховує всі, як він пише, „центрозі (?) сили”, а в першу чергу ЗП УГВР Лебедя, яка провадить „велику роботу”. Єдині „центр УНР і центр (тоже центр! — В. Л.) ЗП УГВР проявили конструктивного духа в теперішній зайвій метушні. Зокрема Ген. Секретаріят Закордонних Справ УГВР, керівником якого є п. Микола Лебедь, провів протягом останніх кількох місяців широку інформаційно-дипломатичну роботу”.

Ми згідні з автором, бо якщо б такої роботи „центру” не було, не було б і виступу Кочубея, зустрічі в московській амбасаді з паламарчуками, горевісної декларації в „Свободі”, що її Москва на всі заставки вихваляла, і не було б, мабуть, зустрічей з висланцями Москви в клубі „круглого стола”.

Наводимо кінцевий акорд одної з статей Рахманного:

Ось так, дорогий читачу, навіть серед гуркотів громадянської війни існує багато місця і можливостей на конструктивну роботу... І хтось серед нас мусить її робити. Адже не будемо всі лише верещати — немов п'яні москалі, та зматитися плітками, немов мавпи з Кіплінгового оповідання. Анархії треба протиставити конструктивізм!

Авторові не дивуємося, він уже давно в повані тих ідей, що іх продукує „трест мозків”. Дивним і загадковим залишається становище видавців газети, що й досі не звернули уваги на очевидну пропаганду п. Рахманного в користь контактів з представниками окупаційного режиму в Україні. Але на це говориться так: „Дивні діла Твої, Господи!”

На цьому закінчимо цитати з еміграційної преси. На закінчення наведемо ще цитату з репортажу Е. Козака, одного з бригади Колосової, вміщеного в „Радянській Україні”. Е. Козак після повороту з Америки написав серію статей, призначених для підсоветського читача. Нашим братам в Україні централія КГБ підсував через Козака думку, що еміграційна інтелігенція і еміграція в більшості визнала існування советської України і хоче „співіснувати” з режимом, який панує на Україні.

Ось що пише, між іншим, Е. Козак:

Оглянули будинок ОН і місто та повернулись до гостю. Довго не сиділи, в двері постукали. Нас запрошує до себе в гості пані д-р Марія Клячко, що недавно сама гостювала в Радянській Україні. В квартирі Марії Клячко кілька друзів — теж українців. Серед

них проф. Костюк, один з керівників дискусійного клубу „Круглого Столу”, Новицький та інші...

В домі М. Клячко було помітно, що до нас придивляються, прислухаються до кожного слова, ловлять кожен погляд і все це беруть до серця. Ми відчули, що нас приймають люди щирі й хороші, які хочуть дружити з нами, з нашим народом, відчули, що ця зустріч з ними не є останньою...

Зустріч на квартирі Марії Клячко, — пише далі Е. Козак, — була прелюдією до ширшої дискусії і розмови, що відбулась другого дня в ресторані готелью „Вашингтон”. Тут постійно функціонує клуб „Круглого Столу”, де збирається „еліта” української еміграції, в основному люди розумової праці...

Помимо погроз УККА і націоналістичної преси — велика частина української інтелігенції Нью Йорку не звернула уваги на погрози. Тут зібралися вчені, викладачі вузів, працівники бібліотек, письменники, художники, поети, архітектори — майже сто чоловіків і жінок, переважно з числа повоєнної еміграції, і серед них професори — Юрій Шевелєв, Григорій Костюк, Всеволод Голубничий, д-р Марія Клячко, ред. М. Шлемкевич, літературознавець Юрій Лаврищенко-Дивний (прізвище перекручене може навіть зумисне — В. Л.), архітектор Наконечний, інженери Валентин Новицький, Євген Стаків, а також Платон Стасюк з дружиною і донькою...

Головний висновок, який можна було зробити після зустрічі, полягав у тому: основна частина представників української інтелігенції за океаном не втратила поваги і глибокої віри у свій народ. Нам було присмію, що ніхто з учасників „Круглого Столу” не ставив питання реставраційного або самостійницького характеру. (Підкresл. наше — В. Л.). А коли в розпал вечора до залі пробрався кореспондент газети „Свобода”, яка виступає проти подібних зустрічей, пан Полтава, його випросили за двері.

Стільки Е. Козак, який писав або й зовсім не писав згаданого репортажу. Може за нього написали, а він підписався. Щось як Павличко, який став „поетом”, не писавши віршів. У КГБ є свої „хлопці”, які напишуть все, що треба. Головне, що треба було сказати в репортажі — сказано: „ніхто не ставив питання реставраційного чи самостійницького характеру”. Значить, читачу „Радянської України”, нема чого й надіятись на допомогу еміграції, вона вся з нами, з Москвою!

Метушливі реалітетники повинні виписати наведені вище слова і перечитувати їх перед сном кожного дня. Кажуть, що винного совість призбе.

А що на це громада? Громада вже сказала своє слово виразно й недвоязично. Вона це зробила на форумі УККА й в пресі. А як бути з контактами? Сірі коверти і листки паперу,

M. Стиранка

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ РУХІВ У СОВЄТСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

На ХХ з'їзді КПСС один з найвпливовіших советських політичних керівників, А. Мікоян розкритикував положення, що створилося на відтинку історичної науки за сталінських часів, і при тому натякнув на підпорядкування історичної науки неросійських народів загально-російській, „старшобратьській” концепції. Свідчать про це ось такі його слова: „Знайдуться українські історики, що напишуть історію української соціалістичної держави краще від деяких московських, які за цю справу взялися, але яким і не треба було за це братися.”

З того часу минуло майже всім років, а нормальну історію України, сперту на історичних джерелах та фактах, дотепер не написано, і навіть не регабілітовано тих українських істориків-марксистів, які у 20-их роках створили окрему від російської марксистську історичну теорію. Сюди в першу чергу треба зарахувати М. Яворського, який, пояснюючи історію України з марксистської точки зору, визнавав окремість українського історичного процесу від російського.

Не мали великих успіхів також і спроби деяких українських істориків реставрувати історичні досліди на Україні бодай у дещо незалежніших формах. Про це свідчать, наприклад, прийняті після ХХ з'їзду пляни українських істориків збільшити число співробітників Інституту історії АН УССР, перевезти на Україну архівні фонди з Москви і Ленінграду, які безпосередньо стосуються України, домогтися систематичних відряджень наукових працівників за кордон, виготовити описи документів з історії України в усіх закордонних архівах, навіть капіталістичних країн, видати 12-14-томову істо-

записані фіолетовим чорнилом, принагідні зустрічі з рідними і зв'язок з підпіллям в Україні — це наші величезної більшості громади, контакти.

Осуд тих, що виломилися й пішли шляхом співіснування з ворогом нашої поневоленої Батьківщини, треба залишити нашим центральним установам і... історії.

рію України та створити новий історичний журнал. Хоч від часу висунення цих плянів-вимог минуло вже понад сім років, ні одної з них не зреалізовано.

Треба сказати, що історичні праці, які появляються тепер на Україні, концепційно, як також своєю псевдонауковістю і фальшуванням історичної правди, тотожні з „працями”, виданими за сталінських часів. Продовжують розцівяти в офіційній, так званій ленінській формі старі сталінські історичні теорії про добровільність приєднання неросійських народів до Росії, про „прогресивне” значення приєднання тих народів, про перевагу російської культури над іншими національними культурами тощо.

В якій мірі „історичні” теорії, опрацьовані за часів Сталіна, не зважаючи на десталінізацію, підтримується режимом, свідчать наради сесії Наукової ради Академії Наук СССР, що відбулися наприкінці минулого року в Москві і однією з головних тем яких було національне питання в Росії напередодні й під час революції 1917 року: і, зокрема, історія національно-визвольних рухів.

Наради проходили під гаслом десталінізації, про що свідчить вступне слово голови ради акад. І. Мінца під час відкриття.

І. Мінц відзначив дві основні похибки „культу особи”, що відбилися на аналізі історії національно-визвольних рухів до і під час революції 1917 року: сталінські історики твердили, що національно-визвольні рухи в неросійських країнах Росії мали виключно буржуазний характер, і цим вони начебто заперечували ленінську тезу про пролетарську і буржуазну течії в кожній нації. З того випливала друга помилка, що всякий національно-визвольний рух, не керований „партиєю пролетаріату”, тобто комуністами, є буржуазним, націоналістичним, ворожим до „соціалістичної революції”.

Проте, з доповідей на сесії видно, що офіційні сучасні тези про національно-визвольні рухи не надто відбігли на практиці від сталінських, при чому вони зударяються з неофіційними по-

глядами деяких істориків, що шукають інших шляхів і мають більш незалежні погляди, але малі можливості самовияву.

Для прикладу наведемо деякі думки з доповідей, які, з одного боку, свідчать про підтримку сталінської тези про буржуазний характер визвольно-національних рухів до і під час революції в Росії, а з другого боку виявляють тенденції незалежності, подекуди спротиву деяких істориків з національних республік.

Одним з класичних, „модернізованих” на ленінський лад поглядів на національно-визвольні рухи треба уважати тези, висунені в доповіді українського історика з Харкова, С. Королівського п. з. „Український національний рух в період підготови і переведення Великої Жовтневої революції”.

Дотримуючись нового стилю, С. Королівський офіційно засуджує в своїй доповіді помилки сталінського періоду в дослідах національно-визвольного руху на Україні. Проте, зараз же після того він намагається доказати, що боротьба українського народу за визволення мала радше соціальний, як національний характер. На його думку, тільки „буржуазно-націоналістична” інтелігенція хотіла незалежності. Намагаючись пристосуватися до партійної лінії, яка зобов'язує в історії, Королівський промовчує той факт, що кожний національно-визвольний рух веде активна меншість. Він також не говорить про те, що формування національної свідомості внаслідок довголітньої русифікаційної політики цариту проходило на Україні повільно, і що ця свідомість широко розгорнулася вже під час революції, доказом чого є той факт, що Українська Центральна Рада втішалася підтримкою мас.

З методів, якими Королівський обговорює проблему Української Центральної Ради, видно, що серед українських істориків є тенденції ревідувати ставлення до Української Центральної Ради. Королівський твердить, що політика УЦРади в перший період її діяльності „мала ще характер бойового демократизму”, але це ще „не є підставою для того, щоб міняти нашу оцінку Ради. Національну її політику не можна відривати від політики в інших питаннях, а вона була по суті контрреволюційною і в ранньому періоді її діяльності”.

Про те, наскільки ці погляди суперечать поглядам деяких інших українських істориків, говорить виступ львівського історика С. Злупка. Спираючись на „десталінізацію” поглядів на національно-визвольні рухи, Злупко вимагає регабілітувати цілий ряд західноукраїнських політичних організацій, що діяли за часів австро-угорської монархії і під час боротьби за незалежність. Сюди передусім зараховує він львівську Головну Українську Раду, яка керувала українською національною політикою, військову формацию Українських Січових Стрільців, яка в першій світовій війні боролася по боці Австро-Угорщини проти царської Росії, і тодішню селянсько-соціалістичну партію, так звану радикальну партію.

Виступ Злупка зустрівся з гострою критикою партійних істориків. Один із них, В. Осечінський, безпідставно причепив згаданим вище організаціям агентурну роботу на користь австро-угорської розвідки. Це є ще одним доказом, якими „історичними” аргументами і далі послуговуються в ССР.

Незалежний виступ Злупка не був на нарадах єдиний. Подібні тенденції ревідувати погляди на національно-визвольну боротьбу проявлялися також у виступі башкірського історика Б. Юлдашбаєва з Уфи. Він говорив про дві тенденції в „націоналістичному русі башкірів напередодні Жовтневої революції” — прогресивну і реакційну. Протиставляючись офіційному совєтському твердженю про те, що цілість башкірського визвольного руху мала „реакційний” характер, Юлдашбаєв намагався доказати, що визвольний рух під керівництвом Валідова був загальнонароднім.

Ці тези Юлдашбаєва, подібно як і тези українця Злупка, гостро засуджено на нарадах. Але досить велика частина істориків з національних республік так чи інакше їх підтримувала і, зокрема, атакувала совєтську офіційну тезу про прогресивність процесу прилучення неросійських народів до складу Росії. Так, наприклад, киргизький історик М. Джунусов звернув увагу на те, що при обговорюванні „прогресивності” значення прилучення, дуже часто затушковується складність і протиріччя того процесу, ігнорується національний гніт, що існував за царської Росії, як також і викликані цим гнітом національно-визвольні рухи.

Погляди Джунусова підтримували казахстанський історик П. Галузо, який аналізував колоніальну політику царизму, Х. Турсунов з Ташкенту, С. Дубровський і інші. Дубровський, зокрема, вказав на те, що треба відмовитися від формули двоторовості царської національної політики, мовляв, економічно вона в приєднаних до Росії країна була прогресивною, а на інших відтінках — реакційною.

Наради сесії Академії наук ССР в Москві, звіт з яких беремо з 5-го числа журналу „Історія ССР”*) за 1964 рік, показують дві взаємопротиставні тенденції в сучасній советській історіографії. Під впливом послаблення режиму і росту молодого покоління істориків в національних республіках появилися тенденції ревідувати дотепер фальшовану і перекручувану національну історію. Найкращим доказом цього є вимога регабілітації національно-визвольних рухів.

З другого боку, не зважаючи на офіційну десталінізацію також в галузі історії, партія намагається затримати стару історичну лінію, яка оформилася після ліквідації вільної наукової думки в національних республіках за сталінських часів і створила нерозривну тяглість між царською і советською історією. Ця лінія засуджує і відкидає всі історичні події на території національних республік, які вказують на боротьбу за незалежність, і говорить виключно про „добровільне” приєднання, „дружбу” з російським народом від давніх часів та „прогресивність” царського панування.

На базі цієї псевдоісторії побудована також і сучасна советська теза про зближення націй та повільне відмиррання національних різниць в ССР. Ця лінія відповідає і русифікаційній політиці, яку послідовно проводить советський режим у національних республіках. Добровільність приєднання асоціюється в головах деяких шовіністичних большевицько-російських політиків з добровільністю відмиррання націй, очевидно, в користь так званої „советської” культури, в користь „советського” народу.

Не треба хіба доказувати, що за цим „інтернаціональним мундиром”, криється голий росій-

*) Національный вопрос накануне и в период проведения Великой Октябрьской социалистической революции, — „Історія ССР”, ч. 5, 1964.

Х КРАЙОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЛВУ

В дніх 10 і 11 квітня 1965 р. відбулася в Торонто, в „Українському Домі” при 83-85 Кристі Ст. Десята Крайова Конференція Ліги Визволення України, яка закінчувала фактично 16 років існування і діяльності цієї організації. У Конференції взяли участь 98 умандатованих делегатів і представників з 136 мандатами й голосами, які заступали 57 Відділів ЛВУ і ОЖ ЛВУ та центральні керівні органи. Це була найчисленніша Крайова Конференція ЛВУ з усіх досі відбутих, з найбільшою кількістю заступлених Відділів. Нарадам прислуховувалися численні гости.

На першій пленарній сесії Конференція вислухала 8 звітів з діяльності Головної Управи ЛВУ і праці організації за минулі три роки (1962-63-64). На другій пленарній сесії провела дискусію над звітами та уділила абсолюторію уступаючим центральним керівним органам. На тій же сесії вислухано дві доповіді: мгра М. Сосновського — „Українська незалежна зовнішня політика та УССР” і ред. П. Башук — „Наші позиції на допоміжному фронті за визволення України”.

До центральних керівних органів ЛВУ на рр. 1965-66-67 увійшли:

Головна Управа ЛВУ: д-р Роман Малащук — голова; мгр. В. Кліш, проф. О. Кушнір, мгр. І. Іванчук, В. Сагаш, д-р В. Гирак, В. Камінський — заступники голови; члени Головної Управи: П. Башук, інж. В. Безхлібник, І. Бойко, І. Вараниця, д-р М. Гута, І. Козак, В. Макар, О. Матла, В. Окіпник, В. Солонинка, п-ні М. Солонника, мгр. М. Сосновський, п-ні М. Спольська, д-р Б. Стебельський, інж. Ю. Сумик.

Централья ОЖ ЛВУ: п-ні М. Солонинка — голова, члени: Н. Башук, С. Білик, Н. Вараниця, І. Кривинюк, О. Кутова, Л. Муромич, С. Сагаш, М. Спольська.

Головна Контрольна Комісія: інж. М. Кравців, дир. Яр. Сербин, сот. М. Бригідир.

Головний Громадський Суд: мгр. Яр. Спольський, проф. М. Андрухів, В. Давидяк, Ст. Мединський, інж. З. Янковський.

Нарадами Конференції проводила Президія в складі: В. Сагаш — голова, п-ні Н. Башук, мгр. І. Іванчук, проф. М. Андрухів — члени, мгр. С. Харко і Ів. Корда — секретарі.

Десяту Крайову Конференцію закінчено в неділю 11 квітня о год. 6:30 вечором відспіванням „Ще не вмерла Україна”.

Ський імперіялізм. Це, звичайно, добре знають на Україні і в інших національних республіках. Нині ми є свідками того, як починає змінюватись опозиція до цих імперіялістичних тенденцій, передусім серед молодого покоління. Одним з відгалужень цієї опозиції є також і наведені нами спроби поставити національну історичну науку на нові шляхи.

ЩЕ ОДНА БРИГАДА

(Незакінчений репортаж)

Бригада культурних діягів УССР гисло 2 прибула до Нью Йорку на голі з Микитою Хрущом (він просив не називати його Нікітою Сергеєвигем Хрушовим), культуртрегером на пенсії, широковідомим із своїх теоретичних і практичних дослідів у ділянці гревекознавства і кукурудзи. До її складу входили кілька осіб.

Увагу звертав своїм кугерявим губом поет Антін Пролетаргенко, автор пеми „Великий Ленін”, яка в другому й третьому виданні вийшла під назвою „Великий Сталін”, у четвертому — „Великий Хрушов”, у п’ятому — „Великий Косигін-Брежнєв-Підгорний-Шелепін”.

Мило усміхався літературний критик Анатоль Шарап, автор фундаментальної праці „Українські буржуазно-націоналістичні горлорізи”.

Міцно тиснув усім руки оперовий співак Сергій Зануда, творець популярної пісні „Долой монахов і попов”, що її часто надає радіо Комітету культурних зв’язків з українцями за рубежем в українському перекладі.

Чарував своїми дотепами голова передового колгосту „Догнаги й перегнати Америку”, герой Советського Союзу, кількаразний орденопосєць Семен Свербигуз. Кожне його слово викликало вибухи спонтанного реготу.

Зустріг з бригадою гисло 2 відбулась, як і передня з бригадою Колосової, в затишному помешканні гостинної пані Кобилкової на долині міста. На столі, що буквально і фігурально вгинався під усілякими найдками та напітками, стояла в центрі дебела пляшгина самогону, заткнута автентичним кукурудзянім каганом і загорнена у вишиваний жовтими й блакитними візерунками рушник, — знак особливої уваги й поваги до вельмишановного голови бригади.

Як репрезентанти української еміграційної інтелігенції — „еліти, а не примітивів”, як слушно назвав їх голова колгосту Свербигуз — на зустрігі були присутні: відповідальний керманич дискусійного „Клубу п’ятикутного стола” О. Старовицький, політик і громадський діяг, дуже добре знаний ще з рідних земель; провідник літературного роз’єднання „Слово, гому ти не твердая криця” Б. Мостюк-Кадиляк; славний артист-ресурсатор і престиж-діджетатор Н. Копняк; заслужений економіст і творець різного роду оригінальних концепцій В. Городнігий; редактори-журналісти і рево-

люційні підпільнники Р. Мірницький та Жахів і не менше заслужені інші діягі культури, архітектури, адвокатури і халтури.

Згідно з попередньою домовленістю господарів, на зустрігі ніяких дразливих питань не порушувано. Вони розважали гостей розмовами про погоду, про генгстерів, про гат-догси і ковбойські фільми, а коли мова звертала на українські теми — про реалітети.

Присутні уважно вислухали близьку слово Микити Хруща про колosalні успіхи колгоспної системи і про совєтських космонавтів, — слово, в якому прелегент порушив ще кілька інших дуже цікавих моментів.

Поет Пролетаргенко захопив увагу свою новою поемою, в якій талановито представив боротьбу на Україні з залишками капіталістичної, націоналістичної і релігійної свідомості у відсталої гастини населення.

Літературний критик Шарап у своїй коротенькій доповіді широко розгорнув перспективи розвитку літератури соцреалізму.

Композитор Зануда проспівав свою улюблену пісню „Долой монахов і попов”, а голова колгосту „Догнаги й перегнати Америку” при цій нагоді гостро скритикував малярів-абстракціоністів.

Глибоко розгудлена всім цим, пані Кобилкова просльозилася і з криком „Я вас усіх люблю!” — кинулася в обійми Хруща, ненароком перекинувши при цьому пляшку з недопитим самогоном. Сльози щирого зворушення виблискували також на очах усіх інших, уже в достатній мірі підхмелених господарів. І пікасовський голуб коекзистенції тріпотів угорі своїми крильцями.

На цьому офіційна гастина культурної зустрігі закінчилась, і погалося загальне й тотальне цілування та обіймання. Тільки артист Копняк скромно усамітнився в кутку, ридаючи від щастя.

Що було далі, Ваш кореспондент, на жаль, не мав можливості обсервувати, бо в цьому критичному моменті його із затишного помешкання гостинної пані Кобилкової випросили, довідавши, що він — буржуазно-націоналістичний горлоріз.

X.

Прізвище автора цього незакінченого репортажу редакції відоме.

КОЛЯДА НА ВІЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1964

(Продовження)

ФЛІАНДЕЛЬФІЯ, ПА.

Збіркова листа ч. 159. Збірщики: Я. Волощук і Лев Галас.

По \$ 5.00 — Я. Волощук, Л. Вучинський, П. Леськів, П. Залоточний, Д. Мельник, Ю. Нагірняк, Л. Галас, А. Плоскіна, І. Галас, І. Соболь, Т. Угорчак.

По \$ 3.00 — О. Сенік (молодший), Т. Трицецький, П. Білинський, Д. Шевчук, Анна Марич, д-р Кане.

По \$ 2.00 — М. Сусяк, Дармограй, С. Грамяк, Ю. Качмар.

По \$ 1.00 — О. Горжко, А. Мосьондз, М. Бучко, В. Лопушанський.

Збіркова листа ч. 161. Збірщики: М. Майчук і Іван Крих.

По \$ 5.00 — Ол. Палько, Ів. Крих, В. Харитон, Р. Папроцький, М. Шавалюк, С. Косопуд, Л. Пиріг, В. Рибчук, П. Атенчук, Ст. Чичула, Т. Кулька, Кат. Сікера, Б. Сенік, М. Майчук, Гнусей.

По \$ 3.00 — Ів. Рибчук, Сімкос, І. Мащикович, Г. Марущак, М. Процюк, Ю. Чубатий.

По \$ 2.00 — Т. Мицишин, С. Кулик, М. Пуйда, М. Ковалъчук, Т. Галамай, Ол. Крицька, Ан. Флесак, Ев. Челирис, А. Букайло.

По \$ 1.00 — Л. Бабій, Я. Держко, Дубен.

Збіркова листа ч. 164. Збірщик Ващук Дмитро.

По \$ 5.00 — Ващук Дмитро, Г. Наганда, Ів. Андрієвський, Ст. Кабан, Ілля Шкондилюк.

По \$ 3.00 — О. Стебельський, О. Зайшлий, О. Луплань.

По \$ 2.00 — М. Колина, Ів. Гоцинець, В. Кочобару, С. Гомулка, В. Костишак, В. Яремко, І. Потурко, О. Чайківський.

По \$ 1.00 — Г. Ільчишин.

Збіркова листа ч. 165. Збірщик Іваськів Гриць.

По \$ 5.00 — Я. Козел, М. Палько, М. Панюсюк, Я. Дейнега, В. Неткевич, Антоніо Фрагніто, Ів. Квік.

По \$ 4.00 — Т. Середа.

По \$ 3.00 — В. Іваськів, Г. Іваськів, Володимир Луплань, М. Кузьма, М. Мишак, Кат. Ганчак, Ів. Гнатюк, М. Кулька, Яр. Іваськів.

По \$ 2.00 — Я. Мадай, Лишак В., В. Варварук, П. Гадач, О. Нешат, Ю. Лишак, Д. Павлишин, Я. Пайовський, Д. Миськів, Е. Остапович, Ів. Козачин, Ів. Бзік, Рапоник, Ів. Якубовський.

По \$ 1.00 — В. Радзібаба.

Збіркові листи чч.: 169 і 170. Збірщики: Сенів Володимир і Колибабюк Гр.

По \$ 10.00 — Процюк.

По \$ 5.00 — Гасин Іван, Фед'ків Павло, Марків Льонгин, Кузевич М., Посполита Василь, Дмитрук Корнель, о. В. Головінський, Росола Ярослав, Юськів Василь, Пенкальський.

По \$ 4.00 — Поточний Йосиф.

По \$ 3.00 — Еліашевський, Ненич Ізидор, Лужецький Степан, Римарчук Микола, Караба Петро, Цюпак Микола, Татарський, Лазорицак Іван, Диміцький Михайло, Зварич А., Хромейко.

По \$ 2.00 — Кузьма Михайло, Федула Степан, Сум Нестор, Фроляк Василь, Доманський Григорій, Стасик Олекса, Петрів Микола, Гриців Теодозій, Стойкевич, Рудницький, Кривалюк Василь, Любомир Любіа, Стасик Володимир, Журжа Іван, Захаряєвич, Филипович, Савчин, Прядка Василь, Спрінгє Михайло, Бейсарович Іван, Пенкальський, Іванович Володимир, Федорович Йосиф, Федорович Ванда, д-р Бачинський Вол., Лужницькі, Черник, Нечіткий, Кузмич, Сабатій, Містерман, Нечіткий, Росола Іван, Чубатий Лев, Страган Іван, Стулковський Д., Дзівак І., Мицак Михайло, Несторяк.

По \$ 1.00 — Бережник, Ярош Роман, Данило Омелян, Данило Іван, Лопушанський Волод., Лопушанський Йосиф, Іванович Степан, Меншінг, Нечіткий, Білинський А.

Збіркова листа ч. 171. Збірщик інж. Циган Роман — тусм.

По \$ 5.00 — Галан Волод., Ковалъчук Михайло, Ковалішин Степан, Лупацій Сем.

По \$ 3.00 — Мартинович Орест, Новаківський Сидір, Букшований, Чорів Петро, Романенчук Богдан, Безпалко Павло.

По \$ 2.00 — Кушнір Микола, Чайківський Зенон, Сарахман Віра, Новоженюк Стеф., Кивелюк Роман, Форостяк Іван, Досюк Тимко, Місечко Михайло, Безіменний, Расіцький Анатоль, Лукасевич С., Скіра І., Леськів Іван, Федорів, Мартюк Марія, Герега Петро.

По \$ 1.00 — Рогатинський Л.

Збіркова листа ч. 173. Збірщик Ружилович Микола.

По \$ 5.00 — Ружилович Микола, Воскалюк І., Лозинський Олекса.

По \$ 3.00 — Воднар В., Нагірняк, Мартинюк М., Левицькі А. С., Медвежинський, Палій К., Філик С., Леськів О., Дрозд Т.

По \$ 2.00 — Писка Д., Кухар О., Козловський М., Федик М., Кіналь, Садовий В., Дузінкевич, Гринчук Ілько, Баран В., Олексяк О., Конрад С., Качанюк М., Бута М., Кузішин М., Плетеницький М., Куц А., Безпалко В., Лесюк В.

По \$ 1.00 — Ковалъчук В., Лужецький М., Сорока І., Конюк, Федорович А., Тимків Гнат, Іськів С., Павлюк П., Кушнір М.

Збіркова листа ч. 175. Збірщик Лужецький Богдан.

По \$ 5.00 — Лужецький Богдан, Трицецький Л.

По \$ 4.00 — Тарнавський Петро.

По \$ 2.00 — Мазурок Анна, Лусянко Григорій, Гіс Михайло, Острук.

Збіркові листи чч.: 179, 180, 181, і 182. Збірщики: Рад Степан, Захарко Григорій, Собків Волод. і Волянюк Степан.

По \$ 10.00 — Джура Іван.

(Продовження збірки в наступному числі)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИВІ!